

VARIÁCIÓK ALIMENTÁCIÓS KÖTELMEKRE 2.0²

„A gondozás közös ügyünk. Társadalmainkat összetartó és nemzedékeket egymáshoz közelebb hozó szövetet alkot. Életünk során mi és szeretteink is részesülünk gondozásban, vagy nekünk kell gondoznunk valakit.”³

BEVEZETŐ GONDOLATOK ⁴

Az alimentációs (létfenntartási) kötelmek funkciója napjainkban felértékelődik, különösen a demográfiai változások függvényében: az európaiak hosszabb ideig és egészségesebben élnek, viszont a gondozási szolgáltatások iránti igényük is egyre erőteljesebben jelentkezik.⁵ Az időskor magával hozza a betegségek, fogyatékoságok és a fizikai gyengeség kialakulását, szükségessé

¹ Az MTA doktora, egyetemi tanár, Nemzeti Közszerződési Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar Civilisztikai Tanszék.

² A TKP2021-NKTA-51 számú projekt a Kulturális és Innovációs Minisztérium Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból nyújtott támogatásával, a TKP2021-NKTA pályázati program finanszírozásában valósult meg.

³ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az európai gondozási stratégiáról. Brüsszel, 2022. szeptember 7. COM(2022) 440 final (a továbbiakban: a Bizottság közleménye az európai gondozási stratégiáról).

⁴ Jelen tanulmány a következő munkáim részleges felhasználásával készült: PAPP 2023a; 2023b; 2023c; 2024.

⁵ Lásd: a Bizottság közleménye az európai gondozási stratégiáról 1. Bevezetés: „a tartós ápolásra-gondozásra szoruló 65 év felettiak közel felének sem teljesül az önmaguk ellátásához vagy a háztartási tevékenységek elvégzéséhez való segítségnyújtás iránti igénye. Sok esetben a gondozási szolgáltatások nem állnak rendelkezésre ott és akkor, ahol és amikor az embereknek szükségük van rájuk, akik emellett hosszú várólistákkal és bonyolult eljárásokkal is szembesülnek.”

téve az alimentációs szolgáltatásokat.⁶ Magyarországon majdnem kétfélmillió 65 év feletti ember él, a nyilvánosságra hozott népszámlálási adatok szerint ez a lakosság közel 21%-a. Magyarországon az időskori eltartottsági ráta 31,2%, azaz ezer aktív (15–64 éves) korúra 312 fő 65 éves és annál idősebb korú jutott 2021. január 1-jén. Ennél rosszabb az arány, ha csak a tényleges aktív korúakra, a 20 és 64 év közötti népességre vetítve vizsgálódunk: 2021-ben 326 fő időskorú jutott ezer 20–64 éves emberre. Az öregedési index, amely az időskorúak gyermekkorúakhoz viszonyított arányát méri, 2024-es értéke 143,2%.⁷ Az időskorúak egy része egyedül él, és bizonytalanságban: nem tudja, kap-e segítséget, ha bajba kerül. Egyre növekvő igény van tehát a biztonságára, amivel viszont a szociális ellátórendszer nem tart lépést: a KSH legutolsó elérhető (2022-es) adata szerint maximum 53 348-an élnek ma idősotthonban Magyarországon.⁸

Az Európai Bizottság az Európai Unió Alapjogi Chartájára⁹ és a szociális jogok európai pillérének 18. alapelvére¹⁰ támaszkodva stratégiát dolgozott ki, többek között azért, hogy „életkortól függetlenül minden, gondozásra szoruló személy javát szolgálja a megfizethető, hozzáférhető és magas színvonalú gondozás igénybevehetőségének javítása révén”.¹¹ Az Európai

⁶ Lásd: a Bizottság közleménye az európai gondozási stratégiáról 2. A gondozási szolgáltatások fejlesztése: „Színvonalas tartós ápolással-gondozással támogatható a gondozottak jólléte, méltósága és alapvető jogai, többek között az elszigetelődés, a magány, valamint az ebből eredő testi és lelki hatások megelőzése és enyhítése révén.”

⁷ Lásd: <https://www.ksh.hu/sdg/4-19-sdg-1.html>; <https://www.ksh.hu/fiatalok-es-idosek>.

⁸ Lásd: https://www.ksh.hu/stadat_files/szo/hu/szo0026.html

⁹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2016/C 202/02) 25. Cikk: Az idősök jogai. Az Unió elismeri, és tiszteletben tartja az idősök jogát a méltó és önálló élethez, a társadalmi és kulturális életben való részvételhez. 26. Cikk: A fogyatékkal élő személyek beilleszkedése. Az Unió elismeri és tiszteletben tartja a fogyatékkal élő személyek jogát az önállóságu, társadalmi és foglalkozási beilleszkedésük, valamint a közösség életében való részvételük biztosítását célzó intézkedésekre.

¹⁰ Tartós ápolás-gondozás. Mindenkinek joga van megfizethető, hosszú távú, minőségi ápolási-gondozási szolgáltatásokat igénybe venni, különös tekintettel az otthoni ápolásra és a közösségi alapú szolgáltatásokra. Lásd: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hu

¹¹ Lásd: a Bizottság közleménye az európai gondozási stratégiáról 6. Következtetések.

Gazdasági és Szociális Bizottság véleményében az összetársadalmi megközelítés fontosságát hangsúlyozta azzal, hogy a családok és közösségek támogatása elengedhetetlen, ugyanakkor olyan fenntartható (a zöld és digitális átállás keretében kialakított lakásállomány lehetőségeit igénybe vevő) és emberi jogokon alapuló ápolási-gondozási modell kialakítása szükséges, amely megfizethető és folyamatos szolgáltatásnyújtást tesz lehetővé.¹² Ezekhez kapcsolódóan a Régiók Európai Bizottsága a zöld taxonómiához¹³ hasonlóan szociális taxonómia kialakítását ajánlja.¹⁴ A megelőző véleményekre tekintettel a Tanács a szociális és szolidáris gazdaság olyan üzleti és szervezeti modelljei használatára hívja fel a figyelmet, amelyek a nyereséggel szemben társadalmi célokat helyeznek előtérbe, beleértve a szociális és környezetvédelmi célokat is. Ezek a szervezetek a tagállamokban különböző jogi formát ölthetnek, illetve eltérő jogállással rendelkezhetnek, így például lehetnek szövetkezetek, biztosító egyesületek, egyesületek, alapítványok és szociális vállalkozások is. Ezen szervezetek működésének közös alapelve az, hogy nyereségük egészét vagy túlnyomó részét társadalmi vagy környezetvédelmi céljaik megvalósításába forgatják vissza;¹⁵ így az ápolás-gondozásba is. A Bizottság hangsúlyozta közleményében a mentális egészség fontosságát (amely az emberi egészség szerves része) a gondozók és a gondozottak szempontjából, valamint sürgette a mentális egészség szempontjainak érvényesítését valamennyi szakpolitikában (így a szociális, gondozási területen is).¹⁶

Az Európai Unió ezen legújabb és támogatandó törekvése fényében aktuális és indokolttá vált a személyközponrtú, önálló és méltóságteljes

¹² Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai gondozási stratégia [COM(2022) 440 final] (2023/C 140/07) 1.1, 1.2, 1.3, 3.2, 6.4.

¹³ Európai Parlament 2020; Európai Unió 2020.

¹⁴ A Régiók Európai Bizottsága véleménye – Európai gondozási stratégia (2023/C 157/06) 21.

¹⁵ A Tanács ajánlása (2023. november 27.) a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről (C/2023/1344) (7), 4.

¹⁶ A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a mentális egészség átfogó megközelítéséről. Brüsszel, 2023. június 7. COM(2023) 298 final 3, 6, 22.

életvitelt is lehetővé tevő, tartós ápolás-gondozást nyújtó alimentációs kötelemlmek vizsgálata: mire irányulnak és milyen szerepet töltenek be jelenlegi társadalmunkban az e tárgyú magánjogi szerződések?

ALIMENTÁCIÓS JOGVISZONYOK

A létfenntartást és a megélhetést szolgáló ellátási, tartási kötelezettségek alapulhatnak törvényi előíráson, és jogügyleti jogalapúak is lehetnek.¹⁷ Az előbbiek közé tartoznak magánjogi szempontból a Polgári Törvénykönyv szerinti házastársi tartás,¹⁸ az élettársi tartás¹⁹ és a rokontartás²⁰ (gyermek tartása,²¹ szülő tartása,²² testvértartás,²³ mostohagyermek tartása²⁴), a közjog oldaláról pedig a szociális és nyugellátások.²⁵

A jogügyleti jogalapú alimentációs kötelezettségek fakadhatnak szervezeti jogügyletből és kötelmi jogügyletből; az előbbibe tartozóan a szociális szövetkezet²⁶ és bizonyos esetben a nyugdíjas szövetkezet,²⁷ valamint az alapítvány²⁸ is betölthet alimentációs részszerpet, míg az utóbbi

¹⁷ 4/2008. Polgári jogegységi határozat a tartási, életjáradéki, valamint az öröklési szerződéssel kapcsolatos perekről V. 1.

¹⁸ 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (a továbbiakban: Ptk.) 4:29. §.

¹⁹ Ptk. 4:86. §.

²⁰ Ptk. 4:194. §.

²¹ Ptk. 4:213–222. §§.

²² Ptk. 4:196. § (2).

²³ Ptk. 4:197. §.

²⁴ Ptk. 4:198. §.

²⁵ 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról: időskorúak járadéka, ápolási díj, települési támogatás, foglalkoztatást helyettesítő támogatás etc.; BH 2013. 83: A tartási szerződés és a Szoc.tv. hatálya alá tartozó ellátási tevékenység elhatárolása; A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások kapcsán lásd: BDT 2024. 4838; 1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról.

²⁶ 2006. évi X. törvény a szövetkezetekről (a továbbiakban: Szöv.i tv.) 14. § (1); alapszabály alapján.

²⁷ Szöv.i tv. 25. §, 32. § (1); alapszabály alapján.

²⁸ Ptk. 3:386. § (2).

kategóriában bizonyos kontraktusokhoz köthető egzisztenciát fenntartó/segítő rendeltetés.

Meglátásom szerint jelenleg a létfenntartást szolgáló szerződések több-féleképpen is megszerezhetők.

A) Közvetlen és közvetett típusba sorolhatók:

- az előbbi esetén az alimentációs szolgáltatás nyújtása a szerződő felek között realizálódik;
- míg az utóbbinál egy „eltartó” finanszírozza harmadik személy (kvázi közreműködő) létfenntartási szolgáltatásnyújtását az eltar-tottnak.²⁹ Az első kategóriába tartozik élők közötti jogügyletként a tartási szerződés, a gondozási szerződés, az életjáradéki szerződés és bizonyos fajtájú biztosítási szerződések, míg a második fajtába vonhatók a speciális tárgyú megbízási és egészségügyi kezelési szerződések. Halál esetére szóló jogügyletként az öröklési szer-ződés közvetlen típusú, ha az örökhagyó magának nyújtandó tartás, életjáradék vagy gondozás fejében örökösévé nevezi a vele szerződő felet, és közvetett típusú, ha az alimentációs szolgál-tatások a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandók.³⁰

B) A felsorolt kontraktusok szűk és tág értelemben vett alimentációs szerződésekre is bonthatók:

- a szűk értelemben vett alimentációs megállapodásoknak (tartási, életjáradéki és öröklési szerződések) a Ptk. létfenntartást biztosító szerepet szán,³¹
- míg a többi szerződésnek (tág értelemben vettek) más az alap-vető funkciójuk: ezt ezek egy részénél (biztosítási, megbízási

²⁹ Amennyiben az eltartott anyagi helyzete engedi, hogy maga állja a létfenntartási szolgál-tatások költségeit, akkor ez a megkülönböztetés nem releváns.

³⁰ Ptk. 7: 48. § (1).

³¹ Ptk. 6:491. § (1): ellátás és gondozás, 6: 497. § (1): járadék, 7:48. § (1): tartás, életjáradék, gondozás.

szerződések) a Ptk. deklarálja,³² másik részüknél (gondozási szerződés, speciális szolgáltatási szerződés, egészségügyi kezelési szerződés)³³ a joggyakorlat alakította ki. Jójárt Eszter meglátása szerint az általam szűk értelemben vett alimentációs szerződések az öngondoskodás sajátos formái, és a szűkebb család létalapjának garanciájaként is funkcionálnak.³⁴

- C) Az eddig osztályozott szerződések feloszthatók üzletszerű és nem üzletszerű változatokra is: amennyiben az alimentációs szolgáltatás nyújtására kötelezett jogi személy, akkor általában tömegesen és tartós haszonszerzési céllal köt ilyen szerződéseket (kivéve, ha karitatív jelleggel végez gondozási és ellátási tevékenységet).

Az alimentációs jogviszonyok sokféleségét és csoportosíthatóságukat az 1. ábrával szemléltetem, amelynek logikája mentén fejtem ki a jogügyleti jogalapú alimentációs jogviszonyok jellemzőit.

JOGÜGYLETI JOGALAPÚ ALIMENTÁCIÓS JOGVISZONYOK

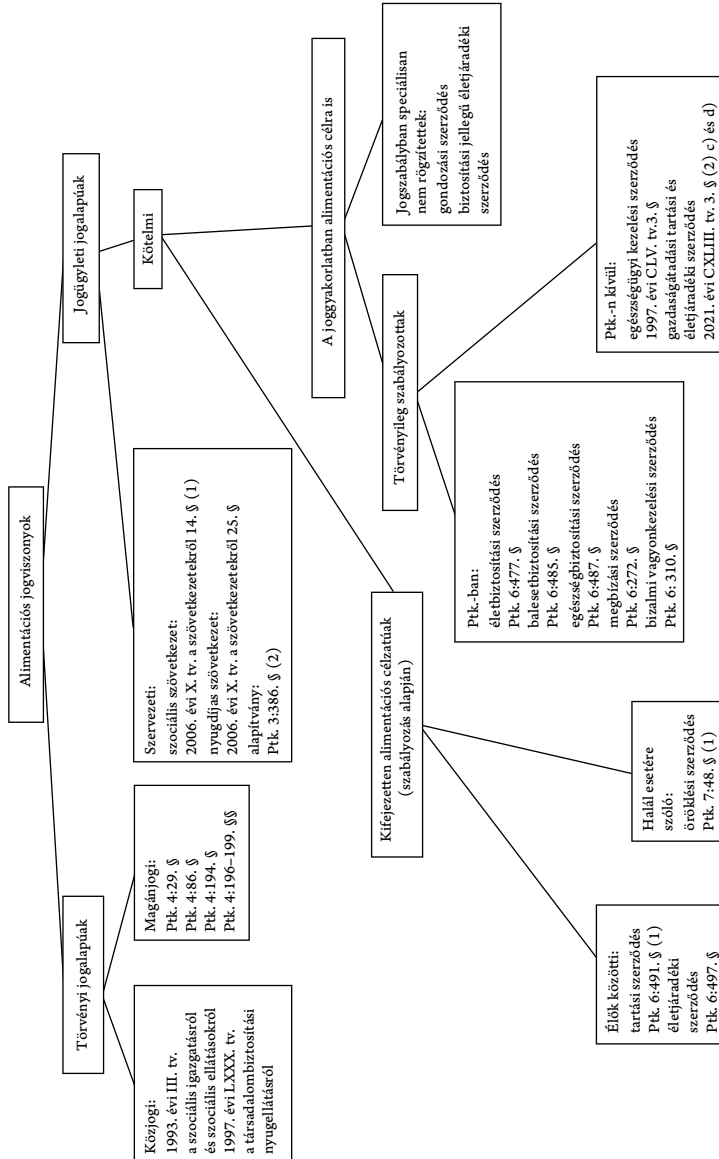
Szervezeti jogügyleti alapú, alimentációs célzatú jogügyletek

A jogi személyek közül a szociális szervezetek és bizonyos esetben a nyugdíjas szervezetek, valamint az alapítvány is betölthet alimentációs részszeret. A jogi személy létrejött jogügyleten, létesítő okiratán alapul: amely a szervezeteknél is – hasonlóan a gazdasági társaságokhoz – többoldalú és többszemélyes jognyilatkozat, az alapítványoknál pedig ez lehet egyoldalú

³² Ptk. 6:439. §: kockázati fedezet nyújtása a biztosítási szerződésnél; Ptk. 6:477. §: feltétel bekövetkeztéhez kötött pénzfizetés életbiztosításnál; Ptk. 6:487. §: egészségügyi szolgáltatások nyújtása egészségbiztosításnál; Ptk. 6:272. §: feladat ellátása.

³³ Lakhatás és ellátás, valamint szabadidős szolgáltatások nyújtása, lásd: gondozási szerződés vegyes alfajánál, csak ápolásra és gondozásra kiterjedő egészségügyi szolgáltatás.

³⁴ JÓJÁRT 2007: 19; 2017: 18.

1. ábra. Az alimentációs jogviszonyok
Forrás: a szerző szerkesztése

és többoldalú (többszemélyes) is.³⁵ Mind a szövetkezet alapszabálya, mind az alapítvány alapító okirata organizációs (jogalanyt keletkeztető) és kooperációs, *sui generis* megállapodás (vagy az alapítványnál egyoldalú jognyilatkozat).³⁶

A szociális szövetkezet célja a hátrányos helyzetben lévő tagjai számára munkafeltételek teremtése, valamint szociális helyzetük javításának egyéb módon történő elősegítése.³⁷ A szociális szövetkezeteknél a személyes közreműködés (amely tagsági jogviszonyon alapul) sajátos formája a közös termelésben való közvetlen közreműködés.³⁸ A tagi munkavégzés ellentételezése a tagi munkavégzés arányában részben vagy egészben a tagok által közösen megtermelt javak természetben történő átadásával is megvalósulhat.³⁹ Ennek megfelelően a szociális szövetkezet alapszabályának kötelező tartalmi eleme a tagi munkavégzés meghatározása (a tag által teljesítendő munkafeladatok rögzítése és az elvégzett munkafeladatok dokumentálási módjának megállapítása), és az ennek teljesítéséhez igazodó, a szövetkezet által megtermelt javakból történő részesedés módjának és mértékének (ellenértékének) megadása.⁴⁰

A nyugdíjas szövetkezet⁴¹ eredményes gazdálkodás esetén közösségi alapot képez:⁴² ezt a nyugdíjas szövetkezet tagjának vagy vele közös

³⁵ Ptk. 3:331. § (1), 3:378. §, 3:380. §.

³⁶ Erről részletesebben lásd: PAPP 2019b.

³⁷ Szöv.i tv. 14. § (1).

³⁸ Szöv.i tv. 18. § (1).

³⁹ Szöv.i tv. 18. § (2).

⁴⁰ Szöv.i tv. 19. § (2), (3): az ellenértéket úgy kell meghatározni, hogy alkalmas legyen a tag teljesítményének figyelembevételére és a megtermelt javakból való részesedés teljesítménnyel arányos meghatározására.

⁴¹ Szöv.i tv. 25. §: A közérdekű nyugdíjas szövetkezet (a továbbiakban: nyugdíjas szövetkezet) célja, hogy a még aktív időskorúak számára foglalkoztatást, munkaerőpiaci reaktivizálást biztosítson, a tagok gazdasági és szociális helyzetét előmozdítsa. A nyugdíjas szövetkezet célja továbbá, hogy a következő generációk számára a tagoknál felhalmozódott tudás, szakmai- és élettapasztalat átadásra kerüljön. A nyugdíjas szövetkezet a céljainak megvalósításával közérdeket is szolgál.

⁴² Ptk. 3:334. §.

háztartásban élő közeli hozzátartozójának a szociális, egészségügyi, oktatási, kulturális jellegű szükségleteinek a kielégítésére kell felhasználni.⁴³

Mindkét szövetkezeti formánál a tagok aktív életvitel mellett munkavégzésük révén tudnak életkörülményeiken javító, természetbeni ellátásokhoz jutni, és csak a nyugdíjas szövetkezet esetén van mód a tag gondozásának, ápolásának biztosítására.

Az alapítványt egy vagy több alapító hozhatja létre, többek között azzal a céllal is, hogy az alapító és a csatlakozó hozzátartozóját kedvezményezettként ápolják, gondozzák, tartást nyújtsanak számára, egészségügyi ellátási költségeit viseljék;⁴⁴ azaz alimentációs szolgáltatások juttatására is rendelhető az alapítványi célvagyron.

A www.eginformacio.hu honlapon⁴⁵ 50 szociális szövetkezetet (ebből kettő kényszersztörlesztés alatt áll) és 51 közérdekű nyugdíjas szövetkezetet találtam. Elenyésző azon szociális szövetkezetek száma, amelyek fő tevékenysége kapcsolatba, illetve összhangba hozható alimentációs szolgáltatásokkal: egyéb közösségi, társadalmi tevékenység (például MEGOLDJUK Szociális Szövetkezet), takarítás (például KI-TAKARÍTUNK Szociális Szövetkezet), élelmiszer-előállítás (például Szárasztésztagyártó Szociális Szövetkezet), növénytermesztés (például PANNONTÁJ Szociális Szövetkezet), saját tulajdonú ingatlan bérbeadása (például Fontana-Coop Szociális Szövetkezet); a közérdekű nyugdíjas szövetkezetek közösségi alapjaira az ingyenes céginformáció révén nincs rálátás. Ugyanígy nincs arra nyilvános adat, hogy Magyarországon hány alapítvány működik a kedvezményezett ápolása, gondozása, tartása, egészségügyi költségei fedezése céljából, viszont van számos, az időskori lelki, fizikai és jogi támogatáshoz segítséget nyújtó alapítvány.⁴⁶

⁴³ Szöv.i tv. 32. § (1).

⁴⁴ Ptk. 3:386. § (2).

⁴⁵ 2022. december 6-i állapot.

⁴⁶ Lásd: <http://demenciavalotthon.hu/feledhetetlen-alapitvany/>; <http://misaalapitvany.atw.hu/>; <http://segitokezekalapitvany.hu/>; <http://mindszent.hu/a-mindszenti-idosekert-kozalapitvany/>

*Kötelmi jogügyleti alapú, kifejezetten
alimentációs célzatú jogügyletek*

Élők közötti, kötelmi jogügyleti alapú,
alimentációs jogviszonyok

A tartási szerződés. A tartási szerződés alapján a tartásra kötelezett a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátására, illetve a gondozására köteles, a tartásra jogosult pedig ellenérték teljesítésére.⁴⁷ A tartási szerződés olyan élők közötti jogügylet, amely

- célhoz kötött: a tartásra jogosult létfenntartásának biztosítására (természetbeni tartásra)⁴⁸ koncentrálnak, és a szerződési cél teljesítése érdekében fokozott együttműködési kötelezettség terheli a feleket;⁴⁹
- személyhez kötött: egyrészt az ellátás és gondozás igénybevételére csak az eltartott jogosult, másrészt az ő körülményeihez (kor, egészségi állapot, fogyatékoság, anyagi helyzet etc.) és szükségleteihez (szociális, egészségügyi, kulturális, szabadidős etc.) igazodik⁵⁰ az ellátás, harmadrészt – főszabály szerint – a tartásra kötelezett személyes tartásra köteles (kivéve jogszabály vagy a szerződés eltérő rendelkezése esetén, ezek hiányában a nyújtandó szolgáltatás sajátos jellege okán, például ápolásnál szakápoló szükséges);
- tartós, huzamos jellegű jogviszonyt fed le:⁵¹ egyrészt az ellátás és gondozás vagy folyamatosan, vagy időszakonként visszatérően szolgáltatandó, másrészt vagy a tartásra jogosult haláláig, vagy egy hosszabb meghatározott ideig, vagy meghatározott feltétel bekövetkeztéig (például ápolási intézménybe kerülésig) hatályos a szerződés;
- egyszerre alapul bizalmon a személyhez kötöttségből és az alimentációs szolgáltatások jellegéből adódóan, és ugyanakkor kiszámíthatatlan a felek közötti viszony megromlása, vagy a tartásra

⁴⁷ Ptk. 6:491. § (1).

⁴⁸ BH 1978. 23.

⁴⁹ BH 2007. 444.

⁵⁰ BH 1989. 272; BH 1995. 347; JÓJÁRT 2021: 2213; OROSZ 2014: 2180; [é. n.]: 1351.

⁵¹ BH 1995. 347.

jogosult halála, vagy a tartásra kötelezett egészségének és anyagi helyzetének hátrányos változása miatt, így a kockázati/szerencseelem⁵² (aleatórikusság)⁵³ is fontos tényezője a kontraktusnak;

- a szerencseelem megjelenik a szerződéses szinallagma kapcsán is: a tartásra kötelezett által nyújtott tartás és a tartásra jogosult által teljesített ellenérték (leggyakrabban ingatlan vagy nagy értékű ingó dolog tulajdonjogának átruházása, esetleg lakásbérleti jog⁵⁴ folytatása)⁵⁵ egyensúlyba kerül-e a szerződés megszűnéséig;⁵⁶
- visszterhes (szerződéskötéskor kerül sor az ellenérték teljesítésére),⁵⁷ ha a körülményekből más nem következik⁵⁸ (például a szerződés alanyai közeli hozzátartozók).⁵⁹

A tartásra kötelezett tartási kötelezettsége a tartásra jogosult lakhatásának biztosítására, élelemmel és ruházattal való ellátására, gondozására, betegsége esetén ápolására és gyógyíttatására, halála esetén illő eltemettetésére terjed ki.⁶⁰ A tartási szolgáltatásokkal szembeni követelmény az eltartott körülményeihez és szükségleteihez, valamint az eltartó képességeihez igazodó, átlagos színvonalú és mértékű szolgáltatásösszesség.⁶¹

⁵² BH 1995. 347; BH 2013. 125.

⁵³ B O Ó C 2011: 163.

⁵⁴ BH 1963. 3728; BH 1998. 383; BH 1999. 163.

⁵⁵ Az ellenszolgáltatás tulajdonátruházó jellegű Fuglinszky Ádámnál: FUGLINSZKY 2018: 781.

⁵⁶ BH 1995. 347; BH 1995. 644; BH 1999. 22; BH 2013. 125.

⁵⁷ Ptk. 6:491. § (1), 6:494. §.

⁵⁸ Ptk. 6:496. § (2); BH 1960. 2762.

⁵⁹ JÓJÁRT 2021: 2210, 2213; OROSZ [é. n.]: 1350, 1351, 1354; 2014: 2179, 2180, 2183, 2186; ZSÍROS 2014: 1272, 1273, 1275, 1279; KÖRÖS 2013: 2203, 2208, 2214, 2215; FUGLINSZKY 2018: 783–785; RIBAI 2010: 19–20; NOVOTNI 1992: 466–467; GELLÉRT 1998: 1713.

⁶⁰ Ptk. 6:492. §.

⁶¹ BH 1989. 272; BH 1995. 347; JÓJÁRT 2021: 2213; OROSZ [é. n.]: 1351; GELLÉRT 1998: 712; KOVÁCS 2008: 207; FUGLINSZKY 2018: 794.

A tartási⁶² szerződés életjáradéki szerződéssé alakítható át⁶³ azzal a feltétellel, hogy a bíróságnak különös gonddal kell vizsgálnia azt, hogy a szerződés betöltheti-e eredeti célját és rendeltetését⁶⁴ az életjáradék fizetésével.⁶⁵

Az életjáradéki szerződés. Az életjáradéki szerződés alapján a járadékadásra kötelezett a járadékszolgáltatásra jogosult javára, annak haláláig, meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására köteles, a járadékszolgáltatásra jogosult pedig ellenérték teljesítésére.⁶⁶ Az életjáradéki szerződés

- ♦ is élők közötti jogügylet;⁶⁷
- ♦ célja a jogosult létfenntartásának biztosítása, csak más eszközökkel, mint a tartási és gondozási szerződés esetén, és nem szűkíthető le az alapvető létfeltételek biztosítására;⁶⁸
- ♦ a tartási (és gondozási) szerződés alapvetően *facere* jellegű és természetbeni szolgáltatásaival szemben *dare* jellegű szolgáltatások (pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog: természetbeni és kiegészítő szolgáltatás, például élelmiszer, termény, gyógyszer etc.)⁶⁹

⁶² FUGLINSZKY 2018: 807–808; Ptk. 6:495. § (2); BH 2007. 444; BH 2005. 552; BH 2001. 419; BH 2001. 215; BH 1997. 189; BH 1984. 20; BH 1983. 281; BH 1967. 5298.

⁶³ BH 1998. 336: Tartási szerződés életjáradéki szerződéssé átalakítása csupán az egyik kötelezett vonatkozásában is lehetséges.

⁶⁴ BH 2002. 60; BH 1971. 6879: Az eltemettetésre is kiterjedő tartási szerződésnek életjáradéki szerződésre való átváltoztatása – ellenkező rendelkezés hiányában – az eltemettetés kötelezettséget nem szünteti meg.

⁶⁵ BH 1978. 23; BH 1977. 277; BH 1977. 561; BH 1976. 213.

⁶⁶ Ptk. 6:497. §.

⁶⁷ BH 1974. 377: Abban a kérdésben, hogy a felek által kötött szerződést miként kell minősíteni, nem a szerződés elnevezése, hanem annak tartalma, a felek szándéka és akarata az irányadó. Az olyan megállapodás, amely szerint a vevő a vételárat havi részletekben fizeti, az eladó halála esetén azonban a fizetési kötelezettség megszűnik, általában életjáradéki szerződésre utal.

⁶⁸ BH 2010. 445.

⁶⁹ Fuglinszky Ádám szerint a tartás vegyes szolgáltatás (dolgozatszolgáltatás, tevékenységki-fejtés és pénzfizetéssel járó elemeket tartalmaz). FUGLINSZKY 2018: 786; hasonlóan GELLÉRT 1998: 1712.

időszakonként visszatérő (rendszeres: havonta előre) nyújtása a közvetlen tárgya;⁷⁰

- a tartási szerződéstől eltérően a szerződő felek tekintetében a személyhez kötöttség és a bizalmi jelleg nem alapvető ismérve a szerződéses jogviszonynak;⁷¹
- tartós, huzamos idejű kontraktus: a szerződési alanyok eltérő rendelkezése hiányában a járadékszolgáltatásra jogosult haláláig hatályos;⁷²
- a szerződéses szinallagmához kapcsolódó szerencseelem⁷³ itt is tetten érhető: a szolgáltatás és ellenszolgáltatás egyensúlyának alapelve maradéktalanul nem érvényesülhet;⁷⁴
- ha a körülményekből más nem következik, visszterhes, és ellenértékként a tartási szerződésnél gyakori ellenszolgáltatás⁷⁵ a tipikus.⁷⁶

⁷⁰ BH 2013. 16.

⁷¹ BH 2000. 105: Az életjáradéki szerződés célját akkor is betölti, ha a felek viszonya megromlott. Az ilyen jellegű szerződésnél az életjáradékra jogosult személye körüli teendőket nem kell ellátni, tehát a bizalmi viszony megromlása a szerződés céljának és rendeltetésének betöltését nem veszélyezteti, az mindaddig megvalósul, amíg a kötelezett teherbíró képessége az életjáradék fizetését lehetővé teszi. BH 1999. 255; BH 1996. 534.

⁷² BH 2000. 404.

⁷³ BH 2005. 347: Jogszabály tiltó rendelkezése hiányában annak sincs akadálya, hogy tartási és életjáradéki szerződésben az eltartott az ingatlanát úgy bocsássa az eltartó tulajdonába, hogy az eltartó az ingatlan szerzés kori értékének jelentős hányadát a szerződéskötéssel egyidejűleg megfizeti, az eltartott pedig változatlan összegű életjáradék kikötése mellett vállalja azt az előrelátható, sőt, szükségszerűen bekövetkező kockázatot, hogy az életkora előrehaladásával, illetve az infláció hatására a kikötött járadék a későbbi tartásához arányosan kisebb hozzájárulást fog jelenteni, mint a szerződés megkötésekor. BH 1999. 22.

⁷⁴ BH 2002. 22.

⁷⁵ BH 2010. 445.

⁷⁶ JÓJÁRT 2021: 2224–2225; OROSZ [é. n.]: 1360–1361; ZSÍROS 2014: 1285–1286; KÖRÖS 2013: 396; GELLÉRT 1998: 1730–1731; BOÓC 2011: 164–165; FUGLINSZKY 2018: 786–787.

A járadék pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog (termék, termény) lehet.⁷⁷ Az életjáradék összege mindig meghatározott pénzösszeg,⁷⁸ amelyet a szerződő felek megegyezése szerint évente a KSH által közzétett infláció százalékos mértékével növelnek,⁷⁹ vagy a saját jogú öregségi nyugdíj legkisebb összege hivatalos évi emelésének mértékében emelik.⁸⁰ Az életjáradék összecszerűségének megállapításakor figyelemmel kell lenni arra, hogy alimentációs funkciója nem egyeztethető össze tőkefelhalmozási vagy tartalékképzési célzattal.⁸¹

Az életjáradéki szerződésre a tartási szerződésre vonatkozó előírásokat kell megfelelően alkalmazni.⁸²

Halál esetére szóló, kötelmi jogügyleti alapú, alimentációs jogviszony

Az öröklési szerződés alapján az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében – vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében – örökösévé nevezi, a másik fél pedig kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.⁸³

⁷⁷ Ptk. 6:497. § (1); JÓJÁRT 2021: 2224; OROSZ [é. n.]: 1360; 2014: 2192; KÖRÖS 2013: 395; BOÓC 2011: 164; FUGLINSZKY 2018: 796.

⁷⁸ BH 2010. 445: Az életjáradék összegét a bíróság a felek kölcsönös és méltányos érdekét figyelembe véve módosíthatja, ha az a szerződéskötéskor fennálló helyzethez képest az eredeti tartalomnak megfelelően már nem tartható fenn.

⁷⁹ BH 2005. 347: Nem minősül joggal való visszaélésnek, ha a felek az életjáradéki szerződésben abban állapodnak meg, hogy az életjáradék összege az inflációra tekintettel nem emelhető.

⁸⁰ Lásd: HVG-Orac jogtár iratmintái.

⁸¹ FUGLINSZKY 2018: 796.

⁸² Ptk. 6:497. § (3).

⁸³ Ptk. 7:48. § (1).

Az öröklési szerződés halál esetére szóló jogügylet: az örökhagyó halálához (mint feltétel bekövetkeztéhez)⁸⁴ kötött végintézkedési fajta.⁸⁵ Az öröklési szerződésnél a vagyon, vagyonrész vagy meghatározott vagyontárgy tulajdonjoga az örökhagyó halálával száll át:⁸⁶ addig a kötelezett várományos⁸⁷ (a tulajdonjogszerzésre az öröklés megnyíltakor kerül sor),⁸⁸ az öröklési váromány biztosítására szolgál az elidegenítési és terhelési tilalom.⁸⁹ A tartási (életjáradéki) szolgáltatást tartalmazó szerződés nem minősül öröklési szerződésnek, ha a szerződési kikötés szerint az eltartó az ellenszolgáltatást a tartásra (életjáradékra) jogosult halálának időpontjában szerzi meg, ugyanis az öröklési szerződésnek lényegi (szükségszerű

⁸⁴ 26 62020CJ0277; „Nem öröklési szerződésről van szó tehát például abban az esetben, ha a felek a jogutódlás időpontjául – de nem feltételül – jelölik meg az örökhagyó halálát. Az ilyen kikötés csak a szerződés teljesítési időpontjának meghatározását jelenti.” Weiss Emília és Vékás Lajos in JÓJÁRT 2017b: 14; BH 2015. 7; BH 2001. 325; BH 1981. 407; BH 1974. 209.

⁸⁵ Csak az örökhagyó tekintetében végintézkedés: VÉKÁS 2019: 83; ANKA 2014: 593; JÓJÁRT 2021: 2210; GELLÉRT 1998: 1999; Kúria Pfv. 20989/2022/4; Kúria Pfv. 20028/2019/6; Kúria Pfv. 20091/2015/9; Kúria Pfv. 21385/201264; BH 2003. 317; BH 1991. 149; Pest Megyei Bíróság 5. Pf. 21014/1977; BH 1978. 164.

⁸⁶ KÖRÖS 2013: 386; EÖRSI et al. 1991: 261; KOVÁCS 2008: 206; FUGLINSZKY 2018: 788; BH 2013. 16; EBH 2013.P.6.

⁸⁷ KÖRÖS–OROSZ 2023; Kúria Pfv. 20830/2015/5; BH 2015. 188.

⁸⁸ JÓJÁRT 2017b: 14; KÖRÖS–OROSZ 2023; BH 2016. 63; EBH 2013.P.6: „ha a várható hagyatéki vagyonban dolog is fellelhető [...], akkor az ilyen típusú öröklési szerződés dolog tulajdonjogának az átruházására irányuló szerződésnek tekinthető azzal a sajátossággal, hogy a dolog tulajdonjogának megszerzésére az öröklés megnyíltakor kerül sor.” Kúria Kfv. 37785/2022/6; Kúria Pfv. 21974/2016/4; Kúria Pfv. 20956/2015/8; Kúria Pfv. 20830/2015/5; Kúria Pfv. 22323/2011/6; BH 2008. 215; BH 2004. 258; BH 2002. 58.

⁸⁹ Ptk. 7:50. § [Az örökség biztosítása] (1) A felek eltérő megállapodásának hiányában semmis az örökhagyónak élők között vagy halála esetére az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyat elidegenítő vagy megterhelő rendelkezése. Ez a rendelkezés harmadik jóhiszemű személy visszterhesen szerzett jogát nem érinti. (2) A felek eltérő megállapodásának hiányában az örökhagyóval szerződő fél az öröklési szerződéssel lekötött ingatlanra az örökhagyó bejegyzési engedélye nélkül jegyeztethet be elidegenítési és terhelési tilalmat az ingatlan-nyilvántartásba; ÍH 2016. 104; Kúria Pfv. 20956/2015/8; BH 2014. 75.

tartalmi)⁹⁰ eleme az, hogy az örökhagyó a neki nyújtott alimentációs szolgáltatások ellenében örökösévé nevezze ezen szolgáltatások kötelezettjét.⁹¹ A végrendelet sem értékelhető öröklési szerződésként amiatt, hogy a halál esetére szóló juttatás indokaként az örökös ápolási, gondozási szolgáltatásait jelöli meg.⁹²

Mivel az örökhagyó és a szerződéses örökös kontraktusa harmadik személyek megszerzésére is kihat, így az öröklési szerződés mintegy dologi hatályú.⁹³ Ha az öröklés öröklési szerződés alapján történik, akkor az ági jelleg megállapítása és az ági öröklés kizárt.⁹⁴

Az öröklési szerződés tartalmilag lehet tartási, életjáradéki és gondozási szerződés is⁹⁵ (ez utóbbi nem a tartás részkötelezettségeként, hanem önálló⁹⁶ közvetlen tárgyként jelenik meg a kontraktusfogalomban),⁹⁷ így ezek sajátos változata;⁹⁸ vegyes jellegű is lehet az öröklési szerződés: a szerződéses örökös életjáradéki jellegű fizetési kötelezettsége mellett tartás, ápolás és gondozás vállalásával.⁹⁹

Az öröklési szerződés formája (végintézkedés),¹⁰⁰ valamint tartalma (tartási, életjáradéki, gondozási szolgáltatásnyújtás)¹⁰¹ miatt kettős

⁹⁰ VÉKÁS 2019: 79; BH 2004. 363; BH 2001. 475.

⁹¹ JÓJÁRT 2021: 2210; BOÓC 2022: 24.

⁹² BH 2010. 66; BH 2004. 505; BH 2000. 106; BH 1995. 715; Kúria Pfv. 20643/2014/4: általában a végrendeleti juttatás nincs ellenszolgáltatáshoz kötve.

⁹³ TÓKEY 2021: 2402; VÉKÁS 2019: 77; ÍH 2016. 104.

⁹⁴ BH 2015. 334; BH 1995. 280; LB Ptörv. II. 20.671/1991; LB Ptörv. II. 20.821/1970.

⁹⁵ FUGLINSZKY 2018: 788.

⁹⁶ KAPRINAY 2020: 15.

⁹⁷ JÓJÁRT 2017a: 29: a Ptk. 6:491. § (1) és 7:48. § (1) együttes értelmezése.

⁹⁸ OROSZ [é. n.]: 1351, 1355; KÖRÖS–OROSZ 2023; SÓTH 2004: 10; ANKA 2014: 588: „különleges típusa”; BH 2013. 16; Kúria Pfv. 21863/2011/7; BH 2004. 363; BH 1985. 20.

⁹⁹ BH 1988. 185; Kúria Pfv. 21568/2013/5.

¹⁰⁰ KÖRÖS–OROSZ 2023; Kúria Pfv. 21307/2019/3; Kúria Pfv. 21069/2019/8; Kúria Pfv. 20202/2019/5; Kúria Pfv. 20028/2019/6; Kúria Pfv. 21126/2017/13; Kúria Pfv. 22172/2016/8; Kúria Pfv. 21297/2014/4; Kúria Pfv. 20643/2014/4; BH 2014. 110; Kúria Pfv. 20320/2012/5; Kúria Pfv. 21863/2011/7; LB Ptörv. II. 20366/1990; BH 1990. 59; BH 1969. 2057.

¹⁰¹ KÖRÖS–OROSZ 2023; Kúria Pfv. 21307/2019/3; Kúria Pfv. 21069/2019/8; Kúria Pfv. 20202/2019/5; 21307/2019/3; Kúria Pfv. 21069/2019/8; Kúria Pfv. 20202/2019/5;

természetű¹⁰² (kétarcú jogintézmény).¹⁰³ Weiss Emília szerint a forma és tartalom szerinti elkülönítés nem elégséges, további elhatárolási szempontokat ad:

- a tartási/életjáradéki szerződéshez képest az öröklési szerződés esetén a tartás/életjáradék ellenértékét az eltartók nem a szerződéskötéskor szerzik meg,¹⁰⁴ az eltartó az eltartott örökösevé válik, az öröklési szerződés öröklési jogi jogintézmény (lásd a szabályozás helyét a Ptk.-ban), végrendeleti alakiságokhoz kötött az öröklési szerződés;
- a végrendelettel összevetve az öröklési szerződésnél a *favor testamenti* elve korlátozottan érvényesül,¹⁰⁵ és az örökhagyó nem rendelkezhet¹⁰⁶ az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyról sem élők között, sem halála esetére.¹⁰⁷

Kúria Pfv. 21126/2017/13; Kúria Pfv. 22172/2016/8; Kúria Pfv. 21297/2014/4; Kúria Pfv. 20643/2014/4; Kúria Pfv. 20059/2014/4; Kúria Pfv. 20320/2012/5; Kúria Pfv. 21863/2011/7; LB P.törv. II. 20366/1990; BH 1990. 59; BH 1981. 407; BH 1977. 442; BH 1974. 209; BH 1969. 6057.

¹⁰² VÉKÁS 2019: 78; JÓJÁRT 2017a: 30; JUHÁSZ 2018: 36; TÓKEY 2021: 2405; Kúria Pfv. 20114/2023/17; Kúria Pfv. 20989/2022/4; BH 2023. 185; Kúria Kfv. 37785/2022/6; Kúria Pfv. 20584/2022/10; BH 2020. 361; Kúria Pfv. 21307/2019/3; Kúria Pfv. 21069/2019/8; Kúria Pfv. 20202/2019/5; Kúria Pfv. 20202/2019/5; Kúria Pfv. 20681/2018/8; BH 2015. 188; BH 2015. 7; Kúria Pfv. 20643/2014/4; EH 2013.03.P6; BH 2013. 192; BH 2013. 16; Kúria Pfv. 20320/2012/5; BH 2012. 170; BH 2002. 269.

¹⁰³ KÖRÖS – OROSZ 2023; BARZÓ et al. 2016: 80; BH 2013. 16; Fővárosi Ítéletábrla Pf. 20127/2021/5: Az öröklési szerződés kettős – kötelmi és öröklési – természetű, mert a szerződés szerinti szolgáltatásban – tartásban, életjáradékban, gondozásban – részesülő fél, azaz a jogosult szerződéses ellenszolgáltatásként meghatározott tartalmú végintézkedést tesz.

¹⁰⁴ Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2. Pkf. 21446/1990/2.

¹⁰⁵ Kúria Pfv. 20571/2015/8.

¹⁰⁶ Ptk. 7:50. §: a felek eltérő megállapodásának hiányában semmis lesz az ilyen rendelkezés; BH 2015. 188.

¹⁰⁷ WEISS 1997: 2; lásd még: TÓKEY 2021: 2407; Kúria Pfv. 21297/2014/4; BH 2015. 7; BH 2008. 86.

Az öröklési szerződés sajátos karakterisztikájának megrajzolásához Vékás Lajos is – további elkülönítő jellegzetességek megadásával – hozzájárult:

- ♦ az egyoldalú jogügyletnek tekintendő végrendelettel szemben az öröklési szerződés kétoldalú jogügylet,¹⁰⁸ ebből következően az örökhagyó az öröklési szerződésbeli végintézkedése egyoldalú visszavonására nem jogosult;¹⁰⁹
- ♦ a tartási/életjáradéki szerződésekhez képest az öröklési szerződések-ből származó jogvitáknál a végrendelet értelmezési elvei irányadók,¹¹⁰ és a bíróság elsőszörzeds alapján nem hozhat létre öröklési szerződést, míg tartási/életjáradéki szerződéseket igen.¹¹¹

A Ptk. az öröklési szerződés érvényességére az írásbeli végrendelet előírásait, a módosítására és megszüntetésére pedig a tartási és az életjáradéki szerződés szabályait rendeli alkalmazni.¹¹² Az öröklési szerződés célja is duális:

- ♦ egyrészt az örökhagyó végintézkedési szabadságának érvényre juttatása;¹¹³
- ♦ másrészt kölcsönös, vagyoni értékkel bíró szolgáltatások nyújtása¹¹⁴ (örökösnevezés az örökhagyói oldalon, tartás/gondozás/életjáradék a szerződő fél részéről). A szerződő fél által teljesítendő alimentációs szolgáltatások vagy természetben nyújtható ellátási szolgáltatásokat (tartás, gondozás) takarnak, vagy azok pénzübeli fedezetének biztosítását;¹¹⁵

¹⁰⁸ VÉKÁS 2019: 77; BH 2015. 7; Kúria Pfv. 20643/2014/4; BH 2013. 192; BH 2010. 66; BH 2005. 32; BH 2004. 505; BH 2001. 15; BH 2000. 106.

¹⁰⁹ VÉKÁS 2019: 84; BH 2015. 7; Kúria Pfv. 20643/2014/4; Kúria Pfv. 21297/2014/4; BH 2013. 192; BH 2005. 460; BH 2004. 363.

¹¹⁰ VÉKÁS 2019: 81.

¹¹¹ VÉKÁS 2019: 78; BH 2003. 317.

¹¹² Ptk. 7:49. § és 7:52. §; BH 1985. 232.

¹¹³ Ptk. 7:48. § (3); Kúrai Pfv. 20028/2019/6; BARZÓ et al. 2016: 81: Azonban az örökhagyóval szerződő fél öröklési szerződésbe foglalt végrendeleti rendelkezése érvénytelen, úgynevezett meg nem engedett közös végrendelet lenne akkor az öröklési szerződés. FABÓ 2020: 155; Kúria Pfv. 20681/2018/8; BH 2014. 271; BH 2002. 269; BH 1999. 69. Ezzel ellentétesen a kölcsönös végrendeleteken alapuló megállapodás is lehet öröklési szerződés a 650/2012/EU rendelet szerint: 3. cikk (1) b); 62020CJ0277.

¹¹⁴ FABÓ 2020: 155.

¹¹⁵ BH 2013. 16.

mindegyiket meghatározott és visszatérő időközökben kell teljesíteni.¹¹⁶ Kiemelendő, hogy azonos jogosult és kötelezett viszonylatában egy időben tartási és öröklési szerződés hatályának fennállása fogalmilag kizárt: a jogosult teljes körű eltartása kétszeresen lehetetlen.¹¹⁷

Az öröklési szerződés visszterhes¹¹⁸ szerződés,¹¹⁹ és bizonyos mértékben tartalmaz szerencseelemet,¹²⁰ hiszen csak az örökhagyó halála után állapítható meg a szerződésben kikötött szolgáltatás és ellenszolgáltatás értéke és egyensúlya.¹²¹

¹¹⁶ 4/2008. PJE; BH 2003. 472: Az örökhagyó rendszerint egyszeri szolgáltatásával szemben a szerződéses örökös szolgáltatásai tekintetében tartós jogviszony jön létre a felek között.

¹¹⁷ BH 2020. 361.

¹¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendeletével (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről *ingyenes öröklési szerződést is ismer: 3. cikk (1)* E rendelet alkalmazásában: b) „öröklési szerződés”: olyan megállapodás – beleértve a kölcsönös végrendeleten alapuló megállapodást is –, amely *ellenszolgáltatás fejében vagy anélkül* a megállapodásban részes egy vagy több személy jövőbeli hagyatékára vonatkozó jogokat létesít, módosít vagy szüntet meg.

¹¹⁹ WEISS–VÉKÁS 2014: 2430; ANKA 2014: 590; WEISS 1997: 4; VÉKÁS 2019: 81; SÓTH 2004: 14; 4/2008. PJE; Kúria Kfv. 37785/2022/6; Kúria Pfv. 21911/2017/9; Kúria Pfv. 20956/2015/8; BH 2015. 188; BH 2015. 7: Kúria Pfv. 20091/2015/9; BH 2001. 15. Ezzel szemben a végrendeleti juttatás nincs ellenszolgáltatáshoz kötve: BH 2013. 192; BH 2012. 170; Kúria Pfv. 21684/2011/9: Az örökhagyó mások által nem befolyásolható akaratelhatározásán múlik, hogy a végrendeleti juttatást tartásban vagy életjáradék fizetésében megnyilvánuló ellenszolgáltatáshoz (öröklési szerződés) köti, vagy anélkül is megteszi, hogy ilyen tartalmú ellenszolgáltatás teljesítését várná el az örökösétől (végrendelet); BH 1989. 111; BH 1981. 407; BH 1980. 19; BH 1977. 442.

¹²⁰ WEISS 1997: 4; VÉKÁS 2019: 81; 4/2008. PJE; Kúria Kfv. 37785/2022/6; Kúria Pfv. 21911/2017/9; BH 2016. 63; BH 2015. 188; Kúria Pfv. 20830/2015/5; Kúria Pfv. 22060/2014/5; Kúria Pfv. 20643/2014/4; Kúria Pfv. 20651/2012/7; BH 2001. 117; BH 1989. 111.

¹²¹ BH 2016. 63; Kúria Pfv. 20584/2022/10: Az öröklési szerződés jogintézményével összeegyeztethetetlen a szolgáltatás-ellenszolgáltatás összevetése, miután az örökhagyó kompetenciájába tartozik, mivel viszonyozza a részére nyújtott tartást. Kúria Pfv. 21911/2017/9: Öröklési szerződés esetén az érvénytelen szerződés alapján eredetileg

Az öröklési szerződés esetében a szerződő felek közötti személyes kapcsolatnak és bizalomnak a kötelezett által vállalt szolgáltatástól függően van jelentősége: tartás és gondozás esetén domináns,¹²² míg életjáradék nyújtásánál kevésbé;¹²³ azonban minden esetben a szerződés alanyai együttműködve határozzák meg a kontraktus tartalmát.¹²⁴

*A joggyakorlatban alimentációs célra is
használt, kötelmi jogi jogalapú jogügyletek*

A joggyakorlatban alimentációs célra is használt, kötelmi
jogi jogalapú, a Ptk.-ban szabályozott jogügyletek

A biztosítási szerződések. A biztosítási szerződések közül alimentációs célzatú az életbiztosítás, a baleset-biztosítás és az egészségbiztosítás lehet. Az ösz-szezbiztosítások között az életbiztosítási szerződés részletesen szabályozott, a baleset-biztosítási szerződésre – néhány jellegzetességétől eltekintve – az élet-, illetve a kárbiztosítás szabályai irányadók, az egészségbiztosítási szerződés pedig összeg- vagy kárbiztosítást takarhat.¹²⁵

Életbiztosítási szerződés alapján a biztosító a természetes személy biztosított halála, meghatározott életkor vagy időpont elérése vagy más esemény bekövetkezése esetére a szerződésben meghatározott biztosítási összeg kifizetésére, járadék élethosszig tartó vagy meghatározott időszakra történő folyósítására vállal kötelezettséget. Az életbiztosítás lehet különösen: a) kockázati életbiztosítás, amelynek sem lejáratí szolgáltatása, sem visszavásárlási értéke nincs; vagy b) kockázati életbiztosításnak nem minősülő

nyújtott szolgáltatások egyenértékűségéről a szerződés kockázati jellege miatt nem lehet beszélni, ezért azok visszatérítése esetén az egyenértékűség nem biztosítható; Kúria Pfv. 21974/2016/4.

¹²² Kúria Kfv. 37785/2022/6; BH 2014. 271; BH 2002. 438: A tartási jellegű szolgáltatásokra való jogosultság olyan vagyoni jog, amely szorosan a jogosult személyéhez tapad, és kizárólag általa gyakorolható.

¹²³ BH 1996. 534; BH 1990. 157.

¹²⁴ Kúria Pfv. 20681/2018/8; BH 2000. 494; BH 1998. 176.

¹²⁵ TAKÁTS 2024: 2118.

életbiztosítás, ideértve a befektetési egységekhez kötött életbiztosítást is, ahol a befektetési kockázatot a szerződés szerint a szerződő fél maga viseli.¹²⁶ A kockázati életbiztosítás kizárólag haláleseti szolgáltatást nyújt (nincs lejáratú szolgáltatása és visszavásárlási értéke), az ún. tőkeképző életbiztosításnál¹²⁷ a biztosítottat akkor is ún. maradékjogok illetik meg, ha a szerződés a biztosítási összeg kifizetése nélkül szűnik meg: idesorolandók a befektetési egységhez kötött (*unit-linked*) életbiztosítások is. A biztosítási piacon ún. vegyes életbiztosítások is köthetők, ez a kontraktus haláleseti kockázati fedezetet és lejáratú szolgáltatást – a díj megfelelő megosztása mellett – egyaránt tartalmaz.¹²⁸

Balesetbiztosítási szerződés alapján a biztosító különösen a biztosított baleset miatt bekövetkező halála, egészségkárosodása vagy rokkantsága esetére a szerződésben meghatározott biztosítási összeg vagy járadék fizetésére vagy a szerződésben meghatározott egyéb szolgáltatásra vállal kötelezettséget.¹²⁹ A szerződési gyakorlat a baleset alatt „a biztosított akaratán kívül hirtelen fellépő külső behatást” (testi sérülés) érti.¹³⁰ A biztosítási baleset kétfázisú biztosítási esemény: a biztosított akaratán kívüli hirtelen külső behatás és az ezzel összefüggésben bekövetkező halál vagy az ún. csonkulási táblázatban meghatározott mértékű tartós egészségkárosodás minősül ennek.¹³¹

¹²⁶ Ptk. 6:477. §; Kúria 20232/2017/6: Egy életbiztosítási konstrukciótól semmilyen módon nem várható el, hogy egyfajta banki megtakarításként funkcionáljon.

¹²⁷ 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről 4. § (1) 133. biztosítási alapú befektetési termék: olyan biztosítási termék, amely lejáratú értékkel vagy visszavásárlási értékkel rendelkezik, és amelynek lejáratú vagy visszavásárlási értéke részben vagy egészben, közvetlenül vagy közvetve ki van téve a piaci ingadozásoknak, azzal, hogy nem minősülnek biztosítási alapú befektetési terméknek b) azon életbiztosítási szerződések, amelyek tisztán kockázatiak (halálesetiek), illetve amelyek esetén biztosítási szolgáltatás kizárólag sérülésből, betegségből vagy fogyatékosságból eredő rokkantsággal összefüggésben nyújtható.

¹²⁸ T A K Á T S 2024.

¹²⁹ Ptk. 6:485. §; PÍT Mf. 30026/2022/5: a balesetbiztosítás összegbiztosítási jellegű.

¹³⁰ T A K Á T S 2024.

¹³¹ K I S S 2 0 2 1: 2200.

Egészségbiztosítási szerződés¹³² alapján a biztosító a biztosított megbe-
tegedése esetén a szerződésben meghatározott szolgáltatások teljesítésére
vállal kötelezettséget. A biztosító szolgáltatása kiterjedhet a szerződésben
meghatározott egészségügyi szolgáltatások egészséges személy általi igény-
bevételekor felmerülő költségek megtérítésére is.¹³³ Az összegbiztosítási
jellegű egészségbiztosításnak alapvetően a társadalombiztosítás melletti
kiegészítő funkciója van (például kórházi napi térítés a biztosított részére),
a kárbiztosítási egészségbiztosítás pedig az egészségügyi szolgáltatások
költségeinek a biztosító általi, szerződési feltételeknek megfelelő átvállalását
jelenti. A biztosítási piacon kínált termékek lényegében az egyes ellátásokhoz
igazodnak (járóbeteg-ellátás, kórházi ápolás etc.).¹³⁴

Ezeknek a biztosítási szerződéseknek valójában kártalanítási feladata
van,¹³⁵ a biztosító szolgáltatásának mértéke függ a befizetett biztosítási
díjaktól, a biztosítási összeget/járadékot/más szolgáltatást nem feltétlenül
a szerződő fél vagy a biztosított kapja meg (hanem a kedvezményezett),
ezért közvetett alimentációs funkciójuk van (az alimentációs szolgáltatások
finanszírozhatóságát szolgálják),¹³⁶ azonban az öngondoskodás megfelelő
eszközei.¹³⁷

Megbízási szerződés. A gyakorlati igény (különélés, munkahelyi elfoglaltság,
szaktudás hiánya etc.) hívta életre azokat a megbízási szerződéseket,¹³⁸

¹³² Ehhez lásd: TÓKEY 2015.

¹³³ Ptk. 6:487. §.

¹³⁴ TAKÁTS 2024.

¹³⁵ KISS 2021: 2205.

¹³⁶ KISS 2021: 2192: Az életbiztosítási járadék nem azonos az életjáradéki szerződés alapján
nyújtott járadékkal.

¹³⁷ A <https://www.biztositasifeltetelek.hu/> alapján megállapítható, hogy az életbiztosítási
termékek a legelterjedtebbek, a másik kettőt alapvetően ezzel kombinálva kínálják,
és az egészségbiztosításnál járó- és fekvőbeteg-ellátási csomagokban gondolkodnak,
továbbá gyakori az egészségbiztosítási szerződéskötés életkorhoz kötöttsége (általában
18–65 év között Union, Generali, CIG Pannónia, OTP Garancia etc.); ez utóbbihoz lásd:
TÓKEY 2018: 66.

¹³⁸ Ptk. 6:272. § [Megbízási szerződés] Megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó
által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles.

amelyek tartalma szerint¹³⁹ a megbízó azért fizet díjat, hogy a megbízott bizonyos ellátásokat nyújtson (idősgondozást, felügyeletet, beteg-/szakápolást, szociális ellátást) harmadik személynek. A megbízotti feladatok teljesítése az ellátott otthonában történik, állandóan vagy időszakonként visszatérően (naponta meghatározott időtartamban), általában az ellátott kórházba kerüléséig vagy haláláig. Az eltartott nem szerződő fél, az ellenérték nem dologtulajdonjogának átruházása, a célhoz kötöttség az ellátott számára megfelelő életkörülmények kialakításában tetten érhető, és a személyhez kötöttség abban nyilvánul meg, hogy az ellátott részére teljesíthet csak a megbízott, és az ellátott körülményeihez és szükségleteihez igazodóan. Ebben a visszterhes megbízási szerződésben aleatőrükusság nincs, bizalmi elem pedig annyiban, hogy az eltartott elfogadja-e a megbízottól az ellátást.

*Bizalmi vagyonkezelési szerződés.*¹⁴⁰ Csehi Zoltán szerint „a vagyonkezelés célja az, hogy a vagyonkezelés gazdasági eredménye a kedvezményezetté legyen” úgy, hogy „vagy magának a vagyonnak a felélése révén történik meg a vagyonkezelés – például az ingatlanvagyon értékesítése, és ennek a jövedelemnek a kedvezményezett részére történő kifizetése –, vagy pedig a vagyon megtartása és annak gyümölcsöztetése” által.¹⁴¹ Sándor István sokcélú jogi konstrukcióként értékeli a bizalmi vagyonkezelést: többek között használható befektetések kezelésére, finanszírozási források egysége kezelésére, adójogi optimalizálásra, vagyonvédelemre, laikus vagyonának megőrzésére és gyarapítására etc.¹⁴²

Bizalmi vagyonkezelési szerződés alapján a vagyonkezelő a vagyonrendelő által tulajdonába adott dolgok, ráruházott jogok és követelések (a kezelt vagyon) saját nevében a kedvezményezett javára történő kezelésére, a vagyonrendelő díj fizetésére köteles.¹⁴³ A vagyonrendelő rendelkezhet úgy, hogy meghatározott körülmények bekövetkezése esetén vagy

¹³⁹ A szerződési feltételeket leíró okirat a szerzőnél rendelkezésre áll.

¹⁴⁰ Ehhez többek között lásd: B. SZABÓ et al. 2023; MAGYAR-CSATLÓS – MAGYAR – SÁNDOR 2021; MICZÁN 2014; 2015; SÁNDOR 2015; 2016; NAGY 2020.

¹⁴¹ CSEHI 2021: 1894.

¹⁴² SÁNDOR 2014: 778.

¹⁴³ Ptk. 6:310. § (1).

meghatározott idő elteltével a kezelt vagyon részben vagy egészben rá, jogutódaira vagy meghatározott harmadik személyre száll.¹⁴⁴

Ezek alapján a bizalmi vagyongazdálkodási szerződés csak közvetett aliméntációs funkciót tölthet be.

A joggyakorlatban alimentációs célra is
használt, kötelmi jogi jogalapú, Ptk.-n kívüli
jogszabályban szabályozott jogügyletek

Az egészségügyi kezelési szerződés. Az egészségügyi szolgáltató és a beteg között egészségügyi szolgáltatási jogviszony¹⁴⁵ – egészségügyi kezelési szerződés – keletkezik a beteg érdekének és akaratának megfelelő egészségügyi szolgáltatás nyújtására¹⁴⁶ (szolgáltatási jogviszony).¹⁴⁷ A magyar jogirodalom és a bírói gyakorlat egyező állásponton van abban a tekintetben, hogy az egészségügyi ellátás igénybevétele során polgári jogi jogviszony¹⁴⁸ jön létre, esetenként közigazgatási elemekkel is átszöve,¹⁴⁹ a Ptk.-ban nem nevesített atipikus szerződést eredményezve.¹⁵⁰ Az egészségügyi kezelési szerződés fogalmára vonatkozóan egyetértőleg elfogadom Szeghő Ágnes definícióját:

„Az egészségügyi kezelési szerződés alapján az egészségügyi szolgáltató vállalja, hogy a szakmai és etikai szabályok, irányelvek betartásával,

¹⁴⁴ Ptk. 6:311. § (2).

¹⁴⁵ BDT 2009. 1944; BDT 2009. 1943.

¹⁴⁶ BDT 2013. 2841; BDT 2009. 1944.

¹⁴⁷ BDT 2013. 3030; BDT 2013. 2841; BDT 2009. 1944; BDT 2009. 1943.

¹⁴⁸ Első ilyen megközelítésű munkák: TÖRŐ 1965; JOBBÁGYI 2014.

¹⁴⁹ Például pszichiátriai gyógykezelés, a kötelező védőoltások vagy a hatóság által elrendelt járványügyi intézkedések alkalmával.

¹⁵⁰ Szegedi Ítéltábla Pf. I. 20.086/2017/11; Szegedi Ítéltábla Pf. 20.168/2017/5; Fővárosi Ítéltábla Pf. 21.066/2016/4; Szegedi Ítéltábla Pf. 20.779/2016/6; Gyulai Törvényszék P. 20.597/2015/11; Szegedi Ítéltábla Pf. 21.147/2015/12; Szegedi Ítéltábla Pf. 21.059/2015/6; Szolnoki Törvényszék II. P. 21.316/2014/27; Kecskeméti Törvényszék 5. P. 22.105/2012/82; PAPP 2019a: 45, 79–80, 143–144.

az egészségügyi ellátásban résztvevőktől elvárható gondossággal¹⁵¹ egészségügyi szolgáltatást nyújt az egészségügyi ellátást igénybe vevő vagy abban részesülő természetes személy részére.”¹⁵²

A gondozási szerződés egyes szerződési formája (ismertetését lásd később) megjelenhet egy szűkített tartalmú egészségügyi kezelési szerződésként¹⁵³ is, azonban közvetlen alimentációs funkcióval: egészségügyi szolgáltató¹⁵⁴ vállalja a beteg ápolását és gondozását.¹⁵⁵

*A gazdaságátadási alimentációs szerződések.*¹⁵⁶ Az agrárgazdaságok átadásáról szóló 2021. évi CXLI. törvény

„célja a családtagok részvételével, erőforrásaik közös felhasználásával és munkájuk eredménye által közös boldogulásuk érdekében végzett mező- és erdőgazdasági tevékenység során létrejött gazdaság mint egyedi vagyoniösszeg átadásának elősegítése a következő generáció számára oly módon, hogy a mezőgazdaság sokszínűségének megőrzésével és alkalmazkodóképességének erősítésével az a gazdaság hatékonyságát és működőképességét biztosítsa és segítse a gazdaságokat elindító, működtető és fejlesztő gazdálkodók kiegyensúlyozott jövedelmi viszonyait.”¹⁵⁷

¹⁵¹ BDT 2016. 3445; Szegedi Ítéletábla Pf. I. 20.410/2016/4.

¹⁵² SZEGHŐ 2015: 434.

¹⁵³ SZEGHŐ 2015: 427–458.

¹⁵⁴ 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről 3. § f) egészségügyi szolgáltató: a tulajdoni formától és fenntartótól függetlenül minden, egészségügyi szolgáltatás nyújtására és az egészségügyi államigazgatási szerv által kiadott működési engedély alapján jogosult egyéni egészségügyi vállalkozó, jogi személy vagy jogi személyiség nélküli szervezet; g) egészségügyi intézmény: az f) pontban meghatározott egészségügyi szolgáltatók közül ga) a rendelőintézet, járóbeteg-szakellátást vagy fekvőbeteg-szakellátást nyújtó szolgáltatók (a továbbiakban együtt: gyógyintézet), továbbá gb) az állami mentőszolgálat, gc) az állami vérellátó szolgálat, valamint gd) az egészségügyi államigazgatási szerv intézetei, amennyiben egészségügyi szolgáltatást is nyújtanak.

¹⁵⁵ BDT 2022. 4509.

¹⁵⁶ Kapcsolódó szakanyagok: BARTA 2024; DÚL 2023; OLAJOS 2022; SZILÁGYI 2022.

¹⁵⁷ 2021. évi CXLI. törvény az agrárgazdaságok átadásáról, Preambulum.

A jogalkotó a jogszabályban deklarált célt gazdaságátadási szerződések révén kívánja elérni, megkülönböztetve többféle gazdaságátadási kontraktust: adásvételit, ajándékozást, tartást és életjáradékot, használatit (haszonbérlet, szívességi földhasználat etc.), valamint ezek típusegyesítő vagy típuskombinációs vegyes szerződési variációit;¹⁵⁸ ezek közül kettő (gazdaságátadási tartási és életjáradéki szerződések) vagy ezeknek a másik három verzióval keverése/vegyítése alimentációs jellegű.

A gazdaságátadási tartási szerződés alapján a gazdaságátvevő a gazdaságátadó, illetve a gazdaságátadó által megjelölt személy haláláig körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátásra, gondozásra, a gazdaságátadó a gazdaság tulajdonjogának és a gazdasághoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok átruházására köteles.¹⁵⁹ A gazdaságátadási életjáradéki szerződés szerint a gazdaságátvevő a gazdaságátadó haláláig meghatározott pénzösszeg vagy más helyettesíthető dolog időszakonként visszatérő szolgáltatására, a gazdaságátadó a gazdaság tulajdonjogának és a gazdasághoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok átruházására köteles.¹⁶⁰

Fontos leszögezni, hogy a gazdaságátadási szerződés nem új típusú megállapodás, és nem is atipikus szerződés, hanem a Ptk.-ban nevesített adásvétel, ajándékozás, tartási és életjáradéki, használati szerződések speciális altípusainak gyűjtőkategóriája. A specialitás a Ptk. szabályaihoz képest a szerződő felek személyében, az ellenszolgáltatás (az egyik közvetett tárgy) jellegében, az alimentációs szolgáltatásra jogosult haláláig szóló időbeli hatályban, valamint a szerződéslétesítés alakszerűséghez¹⁶¹ és jóváhagyáshoz¹⁶² kötöttségében nyilvánul meg. A gazdaságátadási szerződés alanyai a gazdaságátadó és a gazdaságátvevő, akiknek törvényi kritériumoknak kell

¹⁵⁸ 2021. évi CXLI. törvény 3. § (2), (3), (4).

¹⁵⁹ 2021. évi CXLI. törvény 3. § (2) c).

¹⁶⁰ 2021. évi CXLI. törvény 3. § (2) d).

¹⁶¹ 2021. évi CXLI. törvény 3. § (5).

¹⁶² 2021. évi CXLI. törvény 4. §, 12–12/C. §§.

megfelelniük,¹⁶³ csak közeli hozzátartozók lehetnek,¹⁶⁴ és a gazdaságátvevő egy személy lehet.¹⁶⁵ A gazdaságátadási tartási szerződésnél az alimentációs szolgáltatások a gazdaságátadó által meghatározott harmadik személy részére is nyújthatók, a gazdaságátadási életjáradéki szerződésnél csak a gazdaságátadónak. A törvény deklarált céljának teljesülése érdekében a szerződő felek legfeljebb öt évre együttműködést vállalhatnak a gazdaság közös működtetésére.¹⁶⁶ Az alimentációs szolgáltatások (mint a kontraktuális közvetett tárgy) ellenértéke a gazdaság (mint a másik szerződéses közvetett

¹⁶³ 2021. évi CXLI. törvény 2. § b) gazdaságátadó: az az öregségi nyugdíjkorhatárt elért vagy a szerződés megkötésétől számítva legfeljebb 5 éven belül elérő mezőgazdasági őstermelő vagy mező-, erdőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, aki ba) saját vagy jogelődjének tevékenységi idejével egybeszámítva legalább 10 évig saját nevében és saját kockázatára mező-, erdőgazdasági tevékenységet, illetve kiegészítő tevékenységet folytatott, és ebből igazoltan árbevétele származott, valamint bb) a gazdaságátadási szerződésben meghatározott mező-, erdőgazdasági hasznosítású föld területe több mint háromnegyedének a gazdaságátadás időpontját megelőzően legalább 5 éve tulajdonosi földhasználója – az 5 éven belül szerzett mező-, erdőgazdasági hasznosítású föld kivételével –, vagy más jogcímen a földhasználati nyilvántartásba legalább 5 éve bejegyzett földhasználója, erdőgazdálkodói nyilvántartásba legalább 5 éve bejegyzett erdőgazdálkodója, ezen személy közeli hozzátartozója vagy a földhasználóként vagy erdőgazdálkodóként bejegyzett mezőgazdasági termelőszervezet legalább 25%-ban tulajdonosa. c) gazdaságátvevő: az a gazdaságátadónál legalább tíz évvel fiatalabb, az 50. életévét el nem érő mezőgazdasági őstermelő vagy mező-, erdőgazdasági tevékenységet folytató egyéni vállalkozó, aki az átvenni kívánt gazdaság működtetésére a jogszabályban előírt feltételeknek megfelel és aki ca) a gazdaságátadóval a családi gazdaságról szóló törvényben meghatározott hozzátartozói láncolatban áll, vagy cb) a gazdaságátadóval legalább 7 éve munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

¹⁶⁴ 2021. évi CXLI. törvény 9. § (2).

¹⁶⁵ 2021. évi CXLI. törvény 3. § (6).

¹⁶⁶ 2021. évi CXLI. törvény 10. §.

tárgy),¹⁶⁷ és az alimentációs szolgáltatásnyújtásért (mint a szerződés közvetlen tárgyáért) kapott ellenszolgáltatás a gazdaság tulajdonjogának és a hozzá kapcsolódó más vagyoni értékű jogoknak az átruházása.

Megválaszolatlan kérdés, hogy a jogalkotó miért nem gondolkodott a gazdaságátadás öröklési szerződési altípusában is, ha egyébként ösztönzi az agrárgazdaság közös működtetését és a szerződő felek abban való együttműködését; ráadásul a törvényben külön részletezett jogutódlás kérdése¹⁶⁸ a Ptk. öröklési szerződésre vonatkozó szabályai alapján megoldott lenne.

A gazdaságátadási tartási és életjáradéki szerződések közvetlen alimentációs funkciót tudnak betölteni.

A joggyakorlatban alimentációs célra is használt, kötelmi
jogi jogalapú, jogszabályban nem szabályozott jogügyletek

A gondozási szerződés. A gondozási szerződés elnevezéséből adódóan egyetlenfajta, közvetlen alimentációs szolgáltatásnyújtásra terjed ki, élők közötti jogügyletként. Mivel a Ptk.-ban nem nevesített szerződés, ennek köszönhető, hogy eltérő megközelítések, értelmezések kapcsolódnak hozzá:

¹⁶⁷ 2021. évi CXLI. törvény 2. § a) gazdaság: a gazdaság működtetését szolgáló, aa) a gazdaságátadó tulajdonában vagy használatában álló mező-, erdőgazdasági hasznosítású föld – ideértve a tanyát is – a 3. § (3) bekezdésének figyelembevételével, ab) a gazdaságátadó tulajdonában vagy használatában álló, mező- és erdőgazdasági tevékenység folytatásához szükséges egyéb ingatlanok, ac) a gazdaságátadó tulajdonában vagy használatában álló, mező- és erdőgazdasági tevékenység folytatásához szükséges ingó dolgok, amelyekre nézve a gazdaságátadót megilleti a termelés szervezésének, valamint – a vetőmag-bértermelés, a bérnevelés, a bérhizlalás és a kihelyezett állat tartása kivételével – a termelés eredménye felhasználásának a jogosultsága, ad) a gazdaságátadót illető vagy terhelő, mező- és erdőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó vagyoni értékű jogok, ae) a gazdaságban végzett mező- és erdőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó gazdasági társaság vagyonából való részesedés, szövetkezetben szövetkezeti részesedés, erdőbirtokossági társulatban való társulati érdekeltség, valamint af) aa)–ae) pontokban meghatározott vagyonelemekhez kapcsolódó jogok és kötelezettségek.

¹⁶⁸ 2021. évi CXLI. törvény 13–15. §§.

- a) Jójárt Eszter véleménye szerint a tartási szerződés Ptk.-beli fogalmában¹⁶⁹ szereplő „illetve” szócska azt jelenti, hogy tartási szerződés csak gondozásra is létesíthető, azaz a szerződő felek csak tartási részkötelezettség teljesítéséről állapotodnak meg,¹⁷⁰ így vélhetően a gondozási szerződést a tartási szerződés részalakzataként fogja fel (Fuglinszky Ádám ezt részszolgáltatási tartási szerződésnek tekinti);¹⁷¹
- b) a bírói gyakorlatban akad arra példa, hogy atipikus szerződésnek minősítik:¹⁷² helytelenül,¹⁷³ ahogy arra is, hogy helytállóan csak „a Ptk. által nem nevesített ún. gondozási szerződésnek” említik;¹⁷⁴
- c) Kőrös András azokat a gondozásra irányuló kontraktusokat sorolja ide, amelyekből folyó szolgáltatást a tartásra jogosult saját költségén veszi igénybe;¹⁷⁵
- d) a gondozást nyújtó szociális intézmény által gondozásra rászoruló személlyel kötött szerződés is idetartozik.¹⁷⁶ Ez utóbbit értékeli Fuglinszky Ádám professzionális gondozási szerződésnek,¹⁷⁷ Ribai Csilla pedig otthonházban nyújtott gondozásnak;¹⁷⁸ mindketten abban látják a tartási szerződéshez képesti különbségeket, hogy
- a jogosultnak olyan összetett szolgáltatást nyújtanak, amelynek szabadidős programok szervezése és orvosi ellátás biztosítása is a része;
 - a jogosult rendelkezik a létfenntartásához szükséges vagyoni háttérrel, és pénzbeli ellenszolgáltatást fizet (szerződéskötéskor egy nagyobb összeget, majd időszakonként visszatérően díjat:

¹⁶⁹ 6:491. § [Tartási szerződés] (1) Tartási szerződés alapján a tartásra kötelezett a tartásra jogosult körülményeinek és szükségleteinek megfelelő ellátására, illetve gondozására, a tartásra jogosult ellenérték teljesítésére köteles.

¹⁷⁰ JÓJÁRT 2021: 2211; 2017: 29.

¹⁷¹ FUGLINSZKY 2018: 790; utal: BH 2000. 14; BDT 2013. 2997.

¹⁷² BH 2002. 399; BH 1998. 273; BH 1997. 436; ZSÍROS 2014: 1272.

¹⁷³ Az atipikus szerződések mibenlétére lásd: PAPP 2019a: 29–164.

¹⁷⁴ BH 2013. 286; BH 2010. 274; BH 2004. 59; BH 1997. 592; BH 1995. 23.

¹⁷⁵ KÖRÖS 2013: 387.

¹⁷⁶ BH 2008. 305; BH 2004. 409; BH 1998. 273; BH 1997. 592.

¹⁷⁷ FUGLINSZKY 2018: 789.

¹⁷⁸ RIBAI 2010: 23.

- nem kerül sor dolog tulajdonjogának vagy jognak az átruházására ellenértékként);
- a kötelezett jogi személyként üzletszerűen végzi tágan értelmezett gondozási tevékenységét.¹⁷⁹

A gyakorlatban magánszemélyek közötti gondozási szerződés általában lakhatás biztosítására, rászorultság esetén gondviselésre¹⁸⁰ és gyógykezelésre irányul,¹⁸¹ és gyakran kiterjed a gondozott illő eltemettetésére is.¹⁸²

A fentiek alapján a gondozási szerződés három formája körvonalazható: a résztartási szerződés-változat (a), az önállósult fajta¹⁸³ (b, c) és a vegyes szerződési verzió (amelyben bérleti, vállalkozási, megbízási, egészségügyi kezelési szerződési elemek is megjelennek, d).

A tartási szerződéshez hasonlóan¹⁸⁴ a magánszemélyek közötti gondozási szerződés¹⁸⁵ is átalakítható életjáradéki szerződéssé azzal a feltétellel, hogy a bíróságnak különös gonddal kell vizsgálnia azt, hogy a szerződés betöltheti-e eredeti célját és rendeltetését¹⁸⁶ az életjáradék fizetésével.¹⁸⁷

Biztosítási jellegű életjáradéki szerződés. Magyarországon már a 19. század végén megjelent a biztosítási jellegű életjáradéki szerződés: a szerződés kötelezettje részéről kockázatviselés és járadékfizetési kötelezettség állt

¹⁷⁹ FUGLINSZKY 2018: 789–790; RIBAI 2010: 23–24.

¹⁸⁰ Gondviselési elnevezés is felmerült a gondozási szerződésre: BH 1984. 450, valamint előfordult, hogy az ápolást is a szerződés közvetlen tárgyának tekintették: BH 1968. 5608.

¹⁸¹ BH 2013. 286; BH 2004. 409; BH 1995. 23.

¹⁸² BH 2010. 274; BH 2004. 59.

¹⁸³ A Ptk. rekodifikációja során Jójárt Eszter megfontolandónak tartotta a gondozási szerződés Ptk.-ba illesztését, a tartási szerződésre utaló szabállyal együtt, lásd: JÓJÁRT 2007: 20–21.

¹⁸⁴ FUGLINSZKY 2018: 807–808; Ptk. 6:495. § (2); BH 2007. 444; BH 2005. 552; BH 2001. 419; BH 2001. 215; BH 1997. 189; BH 1984. 20; BH 1983. 281; BH 1967. 5298.

¹⁸⁵ BH 2013. 286; BH 2002. 399.

¹⁸⁶ BH 1971. 6879: Az eltemettetésre is kiterjedő tartási szerződésnek életjáradéki szerződésre való átváltoztatása – ellenkező rendelkezés hiányában – az eltemettetési kötelezettséget nem szünteti meg.

¹⁸⁷ BH 1978. 23; BH 1977. 277; BH 1977. 561; BH 1976. 213.

fenn.¹⁸⁸ Néhány kommentár¹⁸⁹ kitér arra, hogy napjainkban elterjedt az, hogy a pénzintézetek és biztosítók ingatlan tulajdonjogának átruházása fejében vállalnak életjáradék-fizetési kötelezettséget a szerződő fél vagy a szerződésben megjelölt kedvezményezett javára.

A „lakásért életjáradék” programok 2005 végén jelentek meg Magyarországon, az életjáradékra szoruló lakóingatlana tulajdonjogának átruházásáért életjáradék nyújtásával vagy életjáradék és egy egyszeri nagyobb összeg fizetésével.¹⁹⁰ Kezdetben az Első Életjáradéki Zrt., az FHB Életjáradék Zrt., az OTP Életjáradék Zrt. és az Örökjáradék Zrt. (Hild) nyújtott ilyen szolgáltatásokat,¹⁹¹ azonban jelenleg üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység csak a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvénnyel (a továbbiakban: Bit.) összhangban folytatható¹⁹² (biztosítók által és MNB-engedély birtokában). Az azenpenzem.hu megkeresésére a Magyar Nemzeti Bank jelezte, hogy a megkereséskor (2021. október) üzletszerű járadékszolgáltatásra engedélye egyetlen piaci szereplőnek sem volt, és ilyen eljárás sem volt folyamatban.¹⁹³ A jogszabályi környezet megváltozása folytán az OTP Életjáradéki Zrt. a korábbi járadékosok ingatlanjainak üzemeltetését, bérbeadását és hasznosítását végzi,¹⁹⁴ az FHB Életjáradék Zrt. jogutódja, a NET Életjáradék Zrt. szintén ilyen tevékenységet folytat az elhunyt járadékosok ingatlanjai értékesítésével egybekötve,¹⁹⁵ a HILD is csak „a már szerződött ügyfelek kiszolgálására fókuszál,”¹⁹⁶ az Első Életjáradéki Zrt. pedig életjáradéki szerződések közvetítésére szűkítette portfólióját (azonban „extra kombinált tartási csomag” igénybevehetőségét biztosítja).¹⁹⁷ A törvényi feltételek

¹⁸⁸ JÓJÁRT 2007: 24.

¹⁸⁹ OROSZ [é. n.]: 1361; ZSÍROS 2014: 1286.

¹⁹⁰ KUN 2008: 91, 93.

¹⁹¹ KUN 2008: 93.

¹⁹² Bit. 448. § (1).

¹⁹³ B. VARGA 2020.

¹⁹⁴ Lásd: <https://www.otpbank.hu/portal/hu/Rolunk/OTPCsoport/OTPEletjaradek>

¹⁹⁵ Lásd: <https://neteletjaradek.hu/>

¹⁹⁶ Lásd: <https://www.hild.hu/cegismerteto.html>

¹⁹⁷ Lásd: https://elsoeletjaradeki.hu/?gclid=CjwKCAiAjs2bBhACEiAwALTBWZbQj8xms-w4eH2jdix59wjZGis_wNNtudc2qwi_HVr-y8EvY-2geukhoCYXUQAvD_BwE

és az MNB üzletszerűen végzett járadékszolgáltatással kapcsolatos állásfoglalása¹⁹⁸ ellenére 2021 első felében még voltak lakásért életjáradékot jogszerűtlenül ajánló cégek.¹⁹⁹

A Bit. 2. melléklete [1. b) pont] értelmében az életjáradékok az életbiztosítási tevékenységek közé tartoznak, és ehhez kapcsolódóan az MNB részletes leírást ad a fogyasztók számára a járadék típusú életbiztosításokról.²⁰⁰ A biztositasifeltetelek.hu honlapon hatályos életjáradék-biztosítási általános szerződési feltételek a Groupama²⁰¹ és az Allianz²⁰² biztosítók módozatai között találhatók csak, egyösszegű biztosítási díjfizetés ellenében (és nem lakóingatlan tulajdonjogának átruházásáért) kínálva a járadékszolgáltatást; az e tárgyú csekély kínálat az ilyen típusú biztosítási szerződések nem nagy elterjedtségére utalhat.

Vegyes formációk

A tartási, gondozási és életjáradéki szerződések egymással és más szerződésekkel keveredése is megfigyelhető a joggyakorlatban, típuskombinációs vegyes szerződések formájában:²⁰³ például ajándékozással és tartással vegyes adásvételi szerződés.²⁰⁴ De kötöttek tartással vegyes életjáradéki szerződést²⁰⁵ is: életjáradék folyósítása mellett rászorultság esetén gondo-

¹⁹⁸ Lásd: [https://alk.mnb.hu/data/cms2463406/tmpCE1C.tmp\(17357470\).pdf](https://alk.mnb.hu/data/cms2463406/tmpCE1C.tmp(17357470).pdf)

¹⁹⁹ CSABAI 2021: Országos Életjáradéki Hivatal, Időskori Életjáradék Zrt., Rest & Providence Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. (Nyugalom & Gondviselés Életjáradék-közvetítő), Nurse Humánegészségügyi és Szolgáltató Kft.

²⁰⁰ Lásd: <https://www.mnb.hu/fogyasztovedelem/biztositasok/életbiztositasok/jaradektipusu-eletbiztositasok>

²⁰¹ Lásd: https://biztositasifeltetelek.hu/Groupama/groupama_0036.pdf

²⁰² Lásd: https://biztositasifeltetelek.hu/Allianz/allianz_o688.pdf, https://biztositasifeltetelek.hu/Allianz/allianz_o055.pdf

²⁰³ PAPP 2019a: 46.

²⁰⁴ BH 1997. 480.

²⁰⁵ BH 2002. 14.

zás, ápolás és életvitelbeli segítés kötelezett vállalásával; ahogy tartási és gondozási elemeket is tartalmazó életjáradéki szerződést²⁰⁶ is: a kötelezett havi pénzösszeg fizetése mellett az eltartott betegsége esetén gondozásra, továbbá takarításra, mosásra, ápolásra, az eltartott orvosi kezeltetésre, gyógyszerrel ellátásra és egyházi szertartás szerinti eltemettetésre szerződött. Előfordult ajándékozással vegyes gondozási szerződés is:²⁰⁷ amely keretében a gondozott által nyújtott készpénzszolgáltatás olyan mértékben haladta meg a gondozók által ténylegesen teljesített és reális számítások szerint a jövőben még előreláthatóan nyújtható gondozási jellegű szolgáltatások összértékét, ami önmagában is részbeni ajándékozási szándékot tükröz, annak ellenére, hogy a szerencsejellegből adódóan az értékarányosság követelménye főszabály szerint nem érvényesülhet.

ZÁRÓ GONDOLATOK

A magyar magánjogi szakirodalomban elsőként rendszereztem teljességre törekvően, átfogó jelleggel, speciális megközelítésben az alimentációs szolgáltatásokra lehetőséget biztosító magyar jogügyleteket, és csoportosítottam többféleképpen a vonatkozó szerződéseket.

A tartási, életjáradéki és öröklési szerződések kapcsán hat évtizednyi feldolgozott bírói gyakorlatból jól körvonalazhatóan visszatükröződnek a társadalmi és gazdasági körülményváltozások (népességi korfa alakulása, szétaprózódott családmodell, megélhetési és munkavállalási nehézségek, egészségügy helyzete etc.): az együtt élő, többgenerációs családon belül nyújtott tartástól az alimentációs kötelek fejlődése eljutott a gondozásra specializálódó kontraktusokig, amelyeket döntően nem családtagok kötnek egymással, általában az egyik fél gondozást nyújtó jogi személy. A szűk értelemben vett alimentációs kontraktusok tekintetében jelenleg az érintettek nehezen hoznak döntést, mert

- az otthonápolás a megszokott környezet és a kényelem biztosítása, valamint az elengedhetetlen lelki többlet pozitívumai ellenére

²⁰⁶ BH 2001. 158.

²⁰⁷ BH 2010. 274.

- az inflációs és rezsiköltségek, továbbá az otthonápolási díj minimális összege, a családtagok szakképzetlensége miatt nagy terhet jelent;
- ♦ a tartási és életjáradéki szerződések bizonytalansága (aleatórikusság: az eltartott halálának időpontja, az eltartó egészségi és anyagi állapota), a bizalmi viszony megromlásának gyakorisága, az alimentációs szolgáltatások részleteinek kapcsán kialakuló viták miatt egyre népszerűtlenebbek;
 - ♦ az idős-/szociális otthonok a megnövekedett rezsiköltségek okán pedig egyre kevésbé megfizethetők.

Az egyre inkább az önálló életvitelt és a személyes szükségleteket előtérbe helyező alimentációs igények megfelelőbb kielégítést nyernek az összetett szolgáltatásokat (gondozást, orvosi ellátást, szabadidős programokat etc.) vállaló, erre szakosodott szervezetek révén, a közeli hozzátartozók közötti tartási szolgáltatásoknak pedig inkább az öröklési szerződés nyújt aktuális keretet.

A közvetlen alimentációs szolgáltatások palettájának valós bővítését jelentené, ha a biztosítók vállalkoznának a „lakásért életjáradékot” konstrukció jogszerű tartalommal való megtöltésére,²⁰⁸ valamint az életjáradék-biztosítások piacképessé tételére. A „lakásért életjáradékot” mechanizmus vonatkozásában a budapesti V. és XIII. kerületi önkormányzatok jó példával tudnak szolgálni: előbbi 23 idős személlyel szerződött le, utóbbinak pedig 12 ilyen szerződése volt még hatályban 2023-ban (az előbbi eddig 2 lakás, az utóbbi pedig 64 lakás tulajdonjogát szerezte már meg); havi életjáradék nyújtása, közös költség, lakásbiztosítási díj, társasházi célbefizetések viselése mellett személyes problémák megoldásában is segítenek az önkormányzatok az életjáradékosaiknak.

²⁰⁸ Ahogy azt már említettem, az üzletszerűen végzett járadékszolgáltatás nyújtására irányuló tevékenység csak a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvénnyel összhangban folytatható (biztosítók által és MNB-engedély birtokában). Az *az enpenzem.hu* megkeresésére a Magyar Nemzeti Bank jelezte, hogy a megkereséskor (2021. október) üzletszerű járadékszolgáltatásra engedélye egyetlen piaci szereplőnek sem volt, és ilyen eljárás sem volt folyamatban.

Az alimentációs jellegű segítség, támogatás funkciója továbbra is jelentős, tekintettel arra is, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériuma kidolgozta²⁰⁹ a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégiát 2030-ig, ebben véleményem szerint az alimentációs kötelmeknek is szerep juthat a nonformális/formális ápolás és gondozás biztosításában az ápoló családtag modell és a lakhatási programok kialakításának keretében,²¹⁰ és alkalmasak is ilyen rendeltetés betöltésére.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ANKA Tibor (2014): Az öröklési szerződés. In OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*. IV. kötet. Budapest: Opten, 586–612.
- B. SZABÓ Gábor et al. (2023): *A bizalmi vagyongkezelés*. Budapest: Orac.
- B. VARGA Judit (2020): Sokan vetnek szemet a nyugdíjasok lakására? *Az én pénzem*, 2020. október 26. Online: <https://www.azenpenzem.hu/cikkek/sokan-vetnek-szemet-a-nyug-dijasok-lakasara/8090/>
- BARTA, Judit (2024): The Importance of Intergenerational Transfer of Family Farms and a Specific Hungarian Solution. *Journal of Agricultural and Environmental Law*, 19(37), 7–25. Online: <https://doi.org/10.21029/jael.2024.37.7>
- BARZÓ Tímea et al. (2016): *Öröklési jog*. Miskolc: Novotni Alapítvány.
- BOÓC Ádám (2011): A tartási és életjáradéki szerződés. In SÁNDOR István (szerk.): *Elő-adásvázlatok a kötelmi jog különös részéből*. Budapest: Patrocinium, 161–168.
- BOÓC Ádám (2022): Észrevételek a tartási és életjáradéki szerződés fogalmához a magyar jogban, rövid kitekintéssel a COVID-19 vírushatás hatásaira. *Közjegyzők Közlönye*, 26(3), 22–32.
- CSABAI Károly (2021): Szabályosak a nyugdíjasok lakásáért cserébe kötött életjáradék-szerződések? *Privátbankár.hu*, 2021. április 19. Online: https://privatbankar.hu/cikkek/szemelyes_penzugyek/szabalyosak-a-nyugdijasok-lakasaert-cserebe-kotott-élet-jaradek-szerzodesek.html
- CSEHI Zoltán (2021): A megbízási típusú szerződések. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 1812–1916.

²⁰⁹ Lásd: Emberi Erőforrások Minisztériuma 2021.

²¹⁰ Lásd: Emberi Erőforrások Minisztériuma 2021: 48.

- DÚL János (2023): Az agrárgazdaságok átadásáról szóló törvény egyes magánjogi aspektusai. *Debreceni Jogi Műhely*, 20(1–2), 65–97. Online: <https://doi.org/10.24169/DJM/2023/1-2/4>
- Emberi Erőforrások Minisztériuma (2021): *Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia 2030*. Online: <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/c/c6/c68/c68381aaf-390e0744e99b10df3a98b3bd67ce67.pdf>
- EÖRSI Gyula et al. (1991): *Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- FABÓ Tibor (2020): Az öröklési jog alapvetése. In BENKE József (szerk.): *A magyar magánjog alapvetése*. Pécs: PTE ÁJK, 151–158.
- FUGLINSZKY Ádám (2018): A tartási és életjáradéki szerződés. In FUGLINSZKY Ádám – TÓKEY Balázs: *Szerződési jog, Különös rész*. Budapest: ELTE Eötvös, 781–816.
- GELLÉRT György szerk. (1998): *A Polgári Törvénykönyv magyarázata*. Budapest: KJK.
- JOBBÁGYI Gábor (2014): *Orvosi jog*. Budapest: Szent István Társulat.
- JÓJÁRT Eszter (2007): Javaslat a tartási és életjáradéki szerződés jogi szabályozásának változtatására. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 9(3), 19–29.
- JÓJÁRT Eszter (2017a): Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? I. rész. *Családi Jog*, 15(2), 24–31.
- JÓJÁRT Eszter (2017b): Lehetséges-e az eredeti állapot helyreállítása tartási, életjáradéki és öröklési szerződés érvénytelensége esetén? II. rész. *Családi Jog*, 15(3), 14–20.
- JÓJÁRT Eszter (2021): A tartási és az életjáradéki szerződés. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2209–2226.
- JUHÁSZ Ágnes (2018): A tartási jogviszonyok módosításai. *Jog – Állam – Politika*, 10(4), 29–45.
- KAPRINAY Zsófia (2020): *A polgári jogi gyakorlatban leggyakrabban előforduló szerződések. Tartási és életjáradéki szerződés. Polgári jog kötelmi különös rész*. Szeged: SZTE. Online: <https://eta.bibl.u-szeged.hu/3691/76/EFOP362%20Olvasolecke%11%20Tart%C3%A1s%20%C3%A9s%20%C3%A9letj%C3%A1rad%C3%A9ki%20Kaprinay.pdf>
- KISS Ferenc Kálmán (2021): A biztosítási szerződés. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2115–2209.
- KOVÁCS Bálint (2008): Az alimentációs szerződések. In NOCHTA Tibor – KOVÁCS Bálint – NEMESSÁNYI Zoltán: *Magyar polgári jog. Kötelmi jog, Különös rész*. Budapest-Pécs: Dialóg Campus, 204–208.
- KÖRÖS András (2013): A tartási és életjáradéki szerződés. In PETRIK Ferenc (főszerk.): *Polgári jog. Kötelmi jog, Harmadik, Negyedik, Ötödik és Hatodik Rész, Az új Ptk. magyarázata*. VI./VI. Budapest: HVG-Orac.

- KÖRÖS András – OROSZ Árpád (2023): Az öröklési szerződés. In WELLMANN György (főszerk.): *Polgári jog – új Ptk. Kommentár a gyakorlat számára*. I–IV. kötet. Budapest: Orac, 219–224.
- KUN János (2008): A „lakásért járadék”-programok (Értékek és kockázatok – nemzetközi kitekintés). *Hitelintézeti Szemle*, 7(1), 91–115.
- MAGYAR-CSATLÓS Judit – MAGYAR Csaba – SÁNDOR István (2021): *Vagyontervezési labirintus. Útmutató a bizalmi vagyonnevelés, a vagyonnevelő alapítványok és a magántőke alapok világához*. Budapest: HVG-Orac.
- MICZÁN Péter (2014): A bizalmi vagyonnevelés egyes kötelmi jogi jellemzői. *Jogtudományi Közöny*, 69(12), 579–589.
- MICZÁN Péter (2015): A bizalmi vagyonnevelés a kötelmi jogi dogmatika térképén. *Jogtudományi Közöny*, 70(2), 100–110.
- NAGY Györgyi (2020): A családi vállalkozások fenntartásának alternatív jogi eszközei. Bizalmi vagyonnevelés – családi alkotmány – family office. *Családi Jog*, 18(4), 1–9.
- NOVOTNI Zoltán szerk. (1992): *Magyar polgári jog. Kötelmi jog, Különös rész (Egyes szerződésfajták)*. 2. változatlan kiadás. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 466–467.
- OLAJOS István (2022): Át kell-e alakítani a mezőgazdasági cégeket? Avagy a családi gazdaságokra vonatkozó jogalkotás hatása a mezőgazdasági termelőszervezetekre. *Miskolci Jogi Szemle*, 17(4), 56–75.
- OROSZ Árpád (2014): A tartási és életjáradéki szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvről*. II. kötet. Budapest: Wolters Kluwer, 2179–2194.
- OROSZ Árpád [é. n.]: A tartási és életjáradéki szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Nagykommentár a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Kluwer online kommentár.
- PAPP Tekla (2019a): *Atipikus szerződések*. Budapest: HVG-Orac.
- PAPP Tekla (2019b): Társasági szerződés (létesítő okirat). In DÜL János et al. (szerk.): *Társasági jogi lexikon*. Budapest: Dialóg Campus, 266–268.
- PAPP Tekla (2023a): A tartási és az életjáradéki szerződések dinamikája. *Opuscula Civilia*, 8(4), 2–20.
- PAPP Tekla (2023b): A tartási és életjáradéki szerződések statikája. In BENKE József (szerk.): *H TEXNH MAKPH. Ünnepi tanulmányok Kecskés László 70. születésnapja tiszteletére*. Pécs: Magánkiadás, 297–310.
- PAPP Tekla (2023c): Variációk alimentációs kötelmekre. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 11(1), 118–135. Online: <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.1.7>
- PAPP Tekla (2024): Az öröklési szerződés jellegzetességei az alimentációs jogügyletek között. In BARNA Attila et al. (szerk.): *Laudator temporis acti. Ünnepi tanulmányok a 65 éves Horváth Attila tiszteletére*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 519–527.
- RIBAI Csilla (2010): A tartási szerződés. *Fogyasztóvédelmi Szemle*, 7(4), 19–25.

- SÁNDOR István (2014): A bizalmi vagyongazdálkodási szerződés. In OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*. III. kötet Budapest: Opten, 786–812.
- SÁNDOR István (2015): A bizalmi vagyongazdálkodási szerződés szabályozásának értékelése a külföldi minták alapján. *Jogtudományi Közlöny*, 70(1), 49–58.
- SÁNDOR István (2016): A trusthoz hasonló bizalmi vagyongazdálkodási konstrukciók egyes közép- és kelet-európai jogrendszerekben. *Állam- és Jogtudomány*, 57(2), 40–64.
- SÓTH Lászlóné (2004): Az öröklési szerződéssel kapcsolatos néhány időszerű kérdéssről. *Családi Jog*, 2(1), 10–14.
- SZEGHŐ Ágnes (2015): Az egészségügyi kezelési szerződés. In PAPP Tekla (szerk.): *Atipikus szerződések*. Budapest: Opten, 427–458.
- SZILÁGYI János Ede (2022): A magyar földjogi szabályozás egyes sarkalatos kérdései. *Miskolci Jogi Szemle*, 17(1), Különszám, 402–411.
- TAKÁTS Péter (2024): A biztosítási szerződések. In WELLMANN György (szerk.): *Polgári jog – új Ptk. – Kommentár a gyakorlat számára*. Budapest: Orac.
- TÓKEY Balázs (2015): Az egészségbiztosítási szerződés. Budapest: ELTE Eötvös.
- TÓKEY Balázs (2018): Egészségbiztosítás a Ptk.-ban. A magán-egészségbiztosítás jelene és perspektívái. *Biztosítás és Kockázat*, 5(1), 62–69.
- TÓKEY Balázs (2021): Öröklési szerződés. In CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről kommentárja*. Budapest: Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2396–2407.
- TÖRÖK Károly (1965): *Orvosi polgári jogi viszony*. Budapest: KJK.
- VÉKÁS Lajos (2019): *Öröklési jog*. Budapest: Eötvös József Könyvkiadó.
- WEISS Emília (1997): Az öröklési szerződés – az öröklési jog és a szerződési jog határán. *Közjegyzők Közlönye*, 44(4), 2–7.
- WEISS Emília – VÉKÁS Lajos (2014): Az öröklési szerződés. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. II. kötet. Budapest: Wolters Kluwer, 2428–2438.
- ZSÍROS Gábor (2014): A tartási és életjáradéki szerződés. In OSZTOVITS András (szerk.): *A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja*. III. kötet. Budapest: Opten, 1271–1286.

Jogszabályok

1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítási nyugellátásról
1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
2006. évi X. törvény a szövetkezetekről (Szövi tv.)

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (Ptk.)
 2014. évi LXXXVIII. törvény a biztosítási tevékenységről (Bit.)
 2021. évi CXLI. törvény az agrárgazdaságok átadásáról

Európai uniós joganyagok

- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Az európai gazdászati stratégiáról. Brüsszel, 2022. szeptember 7. COM(2022) 440 final
- A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a mentális egészség átfogó megközelítéséről. Brüsszel, 2023. június 7. COM(2023) 298 final
- A Régiók Európai Bizottsága véleménye – Európai gazdászati stratégia (2023/C 157/06)
- A Tanács ajánlása (2023. november 27.) a szociális gazdaság keretfeltételeinek fejlesztéséről (C/2023/1344)
- Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Az európai gazdászati stratégia [COM(2022) 440 final] (2023/C 140/07)
- Az Európai Parlament és a Tanács 650/2012/EU rendelete (2012. július 4.) az öröklési ügyekre irányadó joghatóságról, az alkalmazandó jogról, az öröklési ügyekben hozott határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az öröklési ügyekben kiállított közokiratok elfogadásáról és végrehajtásáról, valamint az európai öröklési bizonyítvány bevezetéséről
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája (2016/C 202/02)
- Európai Parlament (2020): *EU taxonómia: zöld beruházások a fenntartható finanszírozás fellendítésére*. Online: <https://www.europarl.europa.eu/topics/hu/article/20200604STO80509/eu-taxonomia-zold-beruhazasok-a-fenntarthato-finansziroz-as-fellenditesere>
- Európai Unió (2020): *Környezeti szempontból fenntartható befektetések értékelése*. Online: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/assessing-environmentally-sustainable-investments.html>